

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

LVII. Diuis. Imperii Karolini

urn:nbn:de:bsz:31-102564

LXVI. IVS AVGVSTI IN ITALIAM.

quae fraudi sit summo atque *directo dominio* Imperatoris, quod semper exceptum intelligitur, cui derogare non potest, multo minus remittere obligationem fidelitatis. Natura enim imperatorii domini non finit, ut donatio temere praesumatur, in rebus praesertim ac iuribus, *vasallos ligios* complectentibus, quod superiores Iureconfulti in Italia fateri necesse habuerunt. Quare in formula pacti novissimi A. M DC XC. Augustae Taurinorum, inter Imperatorem, et Ducem Sabaudiae initi convenit, ut non solum dux ad foedus sincere servandum, sed etiam ad officium fidelis obedientisque Principis Imperatori praestandum sese obligaret. Exemplum iurisiurandi veteris hoc tale extat. *Ab hac hora in antea fidelis ero Imperatori per rectam fidem, secundum meum scire et posse. Non ergo in consilio, ut vitam aut membra perdat, Italicum regnum, et suam rectam potestatem intra regnum adiutor ero secundum meum scire et posse ad tenendum et defendendum contra omnes homines, qui sibi tollere voluerunt. V. Vetera monumenta Sebastiani Tengnager p. 380. Series Principum, lege beneficiaria Imperatori qua regi Italiae devictorum, a Gurzveilero confecta, et non pridem a Io. Guilelmo Itero IC. edita, atque in librum eius de feudis imperii relata est, cap. VI. p. 262. seq. Verum praeter clientelas in regno Italiae inclusas, et Imperatori iure fiduciario obstrictas, aliae sunt ultra Italiam, in Latio et terris patrimonii, quas nihilominus Imperatores sibi vindicant, quarum nomine iam ab Henrici IV. Salsiqui temporibus, Augusti Imperatores pro auctoritate sua, et iure Caesareo propugnarunt.*

LXVII. DIVIS. IMPERII CAROLINI.

Quod per Caroli M. tempora latissime patuit Francorum regnum, tamdiu firmiter stetit et floruit, dum ab uno regebatur. Sed postquam exemplo non utili divisum est, ivit in partes, et bella deinceps exorta sunt, quae non minus familiam, quam regnum illud confecerunt.

§. II. Omnino autem dubitare licet, utrum Carolus tenero erga filios affectui indulserit, an rationem habuerit veteris Merovingorum divisionis, superiori Pipinianaee Gentis consuetudine repetitae, et proximo etiam Avipatrisque instituto confirmatae. Alterum iure inficior, alterum facile concedo, neque causam video, quamobrem excusari possit Carolus, si quidem dicere velimus, eum privata potius charitate, quam publicis exemplis eo fuisse inductum.

§. III. Vi-

§. III. Vt cunqve fit : Caroli M. divisio imprudentiae arguenda est, quam tamen deinde fortuna correxit, mortuisqve Carolo et Pipino filiis, omnia regna iterum coniunxit, atqve uni Ludovico Pio transmisit.

§. IV. At ne sic quidem hanc divisionem probare possum, ideo quod eius ratio ab utilitate et robore imperii seiuncta est, ut maxime non respondeat exitus, et aliunde impediatur. Id enim fortuito, ac praeter dividendis institutum accidit, neqve prudentiae in imperando fitae convenit, nec laudem meretur.

§. V. Tum vero in Italia adhuc superstes erat Bernhardus, Caroli M. ex Pipino Nepos, cui regnum istud praeter et contra superiorem Germanorum consuetudinem relictum est, quod deinde malo non caruit, nec parvum Ludovico Pio periculum attulit, cum auctore Bernharo superiorum temporum concordia et tranquillitas conturbarentur.

§. VI. Magnus ergo, nec satis poenitendus error fuit, quando amplissimum florentissimumqve hoc Francorum imperium divisit Carolus, quod non dicam terrarum orbi, sed certe Europae, praesertim Christianae, et cultae iam subigendae par et aptum videbatur.

§. VII. Sed nullum maius ex divisione damnum cepit Respublica Francorum, ac post tempora Caroli M. Etenim Caroli Martelli *Maioris domus*, et Pipini Regis errores meliores eventu, quam consilio mutati emendatiqve sunt, postquam sive morte, sive abdicatione, quae mortem imitatur, ad imperium unius Francorum Respublica rediit, pristinumqve robur recepit. Nam Carolomannus Martelli filius regno cesit, et sponte migravit ad sodalitatem sacram: nec multo post Grypho seditiosis conatibus seipsum evertit: postea Carolomannum Pipini filium mors abstulit, regnum uni Caroli M. addixit: et huius deinde filii Pipinus et Carolus fati concesserunt, neqve diu superfuit Bernhardus Caroli filius, et regno pariter oculisque privatus decessit. Quibus rebus evenit, ut nemo restaret praeter Hludovicum pium, unum imperii Carolini, sed disparem potentiae haeredem, *V. Annales Francorum Pithecani ad An. DCCXLI. DCCXLVII. DCCLIII. DCCLXXI. Conf. Annales Fr. Fuldenses a Marg. Frebero editi, et Annal. Fr. ex bibliotheca iusti Reuberi, nec non annales Bertiniani.*

§. IIX. Inter hos nemo minus prudentiae opinionem sustinuit, quam Hludovicus pius, qui praeterquam quod artes belli neglexit, in omnibus quoque vitae imperiiqve partibus incautus et infelix fuit.

§. IX. Caeterum Caroli M. testamentum, quod ad divisionem imperii regniqve eius spectat, memoratur *ab auctore annalium Francorum, quorum scriptor Moguntiae fuit et floruit, ad An. DCCCVI, consentiunt Adelinus Benedictinus, qui in dioecesi Vangionum apud Orientales Francos vixit, ad annum eundem: Monachus*

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

Engolismensis in vita Caroli M. p. 268. iisdem verbis reddit. Integrum testamentum bona fide exhibent Petrus Pithecius, qui vitae Caroli M. ab Anonymo Engolismensi descriptae subiunxit, p. 283. seqq. Nec diversum extat apud Melch. Goldastum, in consue. imperial. T. 1. ad An. 806. Alterum Caroli M. testamentum reperitur apud Eginhardum de vita Caroli M. c. XXXIII. cuius pleraque loca interpungenda esse admonet codex antiquissimus Vindobonensis apud P. Lambecium bibl. Aug. Vindob. lib. II. cap. 8.

§. X. Ad confirmandum hoc testamentum accivit Francorum Ordines, quorum permagna erat auctoritas in publicis regni negotiis, quorumque suffragio in comitiis atque in rebus arduis utebatur, id quod placita eorum temporum evincunt. *vid. Annal. Fr. ad An. 806.* Non enim in speciem, aut commendationis gratia tantum requirebat assensum procerum, sed cupiebat, ut vim haberet, nec sine effectu esset.

§. XI. Nec modo optimates Franciae, sed etiam Leo III. Romanus Pontifex subscripsit et approbavit, cuius alioqui in Carolum M. propensa voluntas extitit, saepeque alias perspecta fuit. Non indigebat equidem Carolus assensu et auctoritate Romani Antistitis, si ultima haec voluntas solum ad Franciae regnum pertinuisset. At quia etiam de successore Romani imperii agebatur, consulto adhibitus est Pontifex, tanquam is, qui praecipuus esset in senatu populoque Romano, quippe inter quem atque Carolum superioribus annis certa pacti ratione convenisset. Non enim est, cur existimem, Carolum id honori venerationique Pontificis solum tribuisse, quando huius rei profundior graviorque causa subest.

§. XII. Carolus enim haecenus erat Romanorum *Patricius*, eamque dignitatem ab Anno 774. tenebat ac tuebatur, quem deinde anno 801. cum nomine tituloque *Augusti Imperatoris Romanorum* commutavit, postquam Leo III. vice Senatus populi que Romani partes has egit, Carolumque imperatorem solemniter ritu consecravit. *V. Annales Fr. ad h. A.* verba haec sunt: *In die natalis Domini, ante confessionem beati Petri Apostoli, cum Rex ab oratione surgeret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit, et a cuncto Romanorum populo acclamatum est: Carlo Augusto a Domino coronato, magno et pacifico Imperatori Romanorum, vita et victoria. Et post laudes more antiquorum Principum adoratus est, atque ablato Patricii nomine Imperator et Augustus est appellatus.* Eginhardus, Carolo a secretis, tunc adfuit, literisque mandavit, Carolum eo tempore *Imperatoris et Augusti* nomen accepisse, *de vita eius cap. XXIX.* De re ipsa et ritu consecrationis a Leone III. peractae, et acclamationis sollemnis a populo factae omnes consentiunt Francorum *annales*, scriptor vitae Caroli M. *anonymus*, *Adelmus*, *Ado Viennensis*, et *sequiores Otto Frisingensis*, *Sigebertus* et alii. Nisi quod Regino dissentit, et consecrationem hanc reiicit in annum *800.* Nulla hic in rationibus temporum pugna est, si exponitur, qualis supputatio, Romanae, an Gallicae Ecclesiae intelligatur: quarum

quarum illa a Natali Christi, haec ab *Incarnatione* eius inchoatur, apud *Fr. Haraeum* in *annal. Brabant.* t. 1. p. 52.

§. XIII. Exinde perspicio, Patriciatum, quatenus summi Romanorum Principis potestatem denotat, suscepto Augusti Imperatoris nomine, non extinctum, sed insigniori titulo commutatum, maioriqve splendore fuisse ornatum. Nam hoc indicant verba: *ablato patricii nomine, imperator et Augustus est appellatus.* Non res, non imperandi ius et potestas, sed nomen ablatum est, atque adeo nihil praeter nomen amplioremqve titulum mutavit, Carolus imperator creatus. Annales a Reubero editi pro ablato habent, *omisso imperii nomine*: certe ut designent, nullam rei potestatisqve amissionem esse factam. Monachus Egoismensis scribit: *Antea dominus Carolus vocabatur ab omnibus, Rex Francorum et patricius Romanorum; sed post laudes a domino Apostolico more antiquorum principum adoratus est, atque ablato Patricii nomine, imperator et Augustus est appellatus, apud Pithoeum p. 262. 263.* Observandum est, seculo adhuc simplici titulorumqve parco, nomen patricii proxime a nomine regis Francorum fuisse collocatum. Sicut autem titulo *Patricii* dominium regium, ita nomine *Advocati defensionem armatam*, summamqve omnium rerum et regionum imperii administrationem complectebatur. Vocabula *dominus, Carlus*, rudem seculi morem, me non monente, satis demonstrant.

§. XIV. Petrus de Marca, Antistes Parisiorum doctissimus, longe aliter existimat, et quoniam Caesare Baronico sincerior cordatiorqve est, tamen evincere annititur, non patricii, sed imperatoris nomine summum ius in Romanos delatum esse ad Carolum M. *cum antea patricii Romanorum iurisdictione tantum frueretur.* Vno verbo, *e magistratus tribunali erectum esse Romae ad solum Principis, de concordia sacerdotii et imperii lib. II. cap. 2.* Laudat ibidem Eginhardum in *Annalibus*, qui nullos Annales scripsit. Deinde ex iis adducit verba, quod Carolus, *omisso Patricii Romanorum nomine, imperator et Augustus appellatus sit.* Sed priora illa *omisso Patricii Romanorum nomine*, in Codice Eginhardi non leguntur: neque dubito, quin ea ex annalibus Francorum desumpta Eginhardo per incuriam vindicavit.

§. XV. Quod rem ipsam attinet, summum ius in Romanos altius repetendum est, ut acquirendi eius verae rationes causaeqve intelligantur. Quae ita se habent. Agebatur annus DCCLXXIV. cum ab Episcopis Romae congregatis, praeter ius eligendi Pontifices, Romanae urbis principatus titulo patricii ad Carolum M. deferretur. Inter eos erat praecipuus Hadrianus I. idemqve primarius civis Romanus, et SPQR. interpres. Ratio huius concessionis sita fuit potissimum in grato officio, quod ingentibus Caroli M. meritis rependi aequum iustumqve videbatur. Iam enim urbi a Graecis destituta, quaeqve derelictae imminabant Langobardi, occupaturi etiam, nisi Carolus superve-

nisset,

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

nisset, captoque rege Desiderio, Urbem pariter et ecclesiam liberasset. Igitur regnum Italiae armis, sed patriciatum Romanum diverso iure acquisivit, pactoque convento non magistratum duntaxat, sed summum ius potestatemque titulo Patricii est consecutus. *V. Monachus Reicherspergensis ad A. DCC LXXIV.* Spectatque huc antiquissimum fragmentum, quod ex manuscripta Anastasii historia Ecclesiastica superest apud decretorum compilatorem Gratianum *can. 22. dist. LXIII.* Hoc fundamento nixus Leo III. Hadriani I. successor, *claves Petri et vexillum Urbis*, certissima summi iuris in Romanos indicia Carolo M. nondum consecrato imperatori transmittere statutum habuit, *apud Monachum Egolsheimensem p. 257.* Igitur iam tum iure patriciatus hanc potestatem Carolus M. habuit, neque aliter intellexit ac declaravit Leo III. Pontifex, *apud Gratianum can. 23. ibidem.* Neque puduit Carolum M. titulis regiis subiungere titulum Patricii Romanorum, quem sine dubio volebat esse *characterem* insignioris potestatis. Nemo enim tam absurdus fit, ut credat, Carolum M. in eo titulo quaevisse duntaxat simulacrum dignitatis et pompam, quippe quae ab eius seculi more abhorrebant. Itaque documentum erat summi iuris, et verus character Romani principatus, quem nomine tituloque Patricii Carolus M. obtinebat. *Imprudenter Iacobus Chiffletius patriciatum Caroli M. ad maiordomatum retulit, non distinguens potestatem regiam a munere regni.*

§. XVI. Robertus Bellarminus non satis sibi constat, et nimis audax est, quando nihil non conquirat et tentat, ut probare possit, totum hoc Romanorum imperium, quod pervenit ad Carolum M. Leoni Pontifici acceptum esse referendum, *lib. 1. cap. 5. de translatione imperii Romani.* At hoc repugnat superiori pacto, et summo iuri per id acquisito, quum clerus populusque Romanus, et cum utroque Pontifex Patriciatum Principatumque Urbis in Carolum M. facto scito transtulerunt. Quod cum non posset nescire Bellarminus, mox arcessit praesidium a testamento Caroli M. per Leonem confirmato. Verum ita non conficit, quod vult, quoniam approbatio testamenti ad rationem prudentiae et securitatis pertinebat, et requirebatur a Leone III. non ut ab effectore, nedum ut a datore et domino Imperii Romani, sed ut a primario cive et membro Senatus populi que Romani. Nam ante Leonis huius Pontificatum Carolus cum Clero atque populo pactus est, et ab utroque principatum Urbis obtinuit, atque adeo iure huius pacti nixus, Hludovicum *imperialis nominis heredem* constituit, *apud Eginhardum de vita Caroli M. cap. XXX.* Cautior callidiorque est Caesar Baronius, et testamento Caroli M. ex bibliotheca Pithoeana prolato asserit, Carolum Leoni discernendum reliquisse, ut cui vellet Pontifex, imperium daret, *in annalium ecclesiasticorum tomo nono ad A. 806.* Cui expresse et directo adversatur Eginhardus, qui consiliorum Caroli omnium conscius, testamentum ab eo confectum Romam pertulit, *in adducto capite XXX.* Ne id nunc ad-

addam, quod ab eventu coronationis colligit Marcus Antonius de Dominis, quum affirmat Ludovicum, patre mortuo, sola eguisse coronatione, lib. VI. cap. II. de republica ecclesiastica. Id quod omnino verum est, et plane constat ex annalibus Francorum ad A. D. CCC. XVI. collat: cum A. D. CCC. XIII. Id vero non scripsit accurate Spalatensis Antistes, quod de acquisito armis imperio tradidit, ratus, titulum imperatoris non iure belli acquisivisse, sed imperium ipsum, hoc est, terras et regna imperii omnia, quae supererant in Occidente. Primo enim ius imperandi hic spectari oportet, quod Carolus M. non belli titulo, sed pacto acquisivit, confecto eam in rem SCto, de quo vid. Melch. Goldastus Const. imp. tom. I. A. Cb. 774. et in replicat. pro imperio cap. XIII. Deinde radix et sedes imperii Roma Caroli armis non subacta est, atque adeo ius belli hic locum non habet. Neque Carolus recte nominatur omnium regnorum absolutus dominus, neque ipsius acqvirendi modus tantum continetur iure successionis, et belli, ut putat Archiepiscopus Spalatensis. Nam praeterquam quod non conversim dicuntur rex haereditarius, et absolutus, etiam admitti debet ratio acqvirendi ex pacto, quam perperam omittit Spalatensis.

§. XVII. Etsi autem Italiae regnum armis paratum esse, ultro concedimus, tamen non est, cur dubitemus, separatas a Francorum regno habuisse rationes. Atenim Petrus de Marca in aliam ivit sententiam, et auctoritate Hadriani fretus putavit, Francorum Langobardorumque nationes in unum regnum coaluisse, lib. II. cap. 2. de conc. sac. et imp. Ante omnia hic observari debet, regnum Langobardorum bello fuisse quaesitum. Regnum contra Francorum successione, saltem temperata constabat, et diversum quoque titulum retinebat. Non possunt autem non diverso iure censer, quae cum plura diversitatis indicia habent, tum inprimis alio atque alio acqvirendi modo tituloque distingvuntur. Verbum *adunandi* scriptores medi aevi dissimiliter usurpant. Eginhardus, atque ex eo Adamus Bremensis ea significatione adhibet, quam Marca intendit. Uterque enim dicit *Saxones Francis adunatos*, ille de vita Caroli M. cap. 7. Hic lib. I. cap. 7. H. E. Quod vetus Poeta Saxonicus de gente et populo unius reipublicae exponit, et assensu suo excipit Monachus Corbeienis lib. I. annal. Sax. Id vero hic locum non habet, quoniam Hadrianus hoc vocabulum porrigit ad omnes Imperii Carolini populos, quorum plerique, ut Romani, separatam a Francis rempublicam constituebant, ut Senatus populusque Romanus: alii salva libertate, in Francorum regnum coalescebant, quod Saxonibus evenit, quos sine dubio quoque designavit ac innuit, dum *omnis Hesperiae occiduaeque partis barbaras nationes* nominavit, atque ibi Langobardos, hic Saxones potissimum intellexit, qui moderante sedem Hadriano I. ad coetum Christi pariter, atque ad Francorum rempublicam accesserunt, V. Annales Fr. ad A. D. CCLXXV. et D CCLXXXV.

Z z z z z

§. XIIX.

§. XIIII. Neque rationes prudentiae civilis patiuntur, ut cum Marca sentiamus, quod firmo divisionis Carolinae argumento stabilimus. Nam regnum Italiae seiunxit a Romanorum imperio Carolus, et natu minori filio attribuit, duxitque eo loco, quo ducere solent victores regna armis occupata. Atenim Franciae non innexuit, neque adunavit, quandoquidem ab ea separatam esse voluit, et re ipsa etiam, facto testamento, separavit. Vnde non modo consilium voluntatemque separandi elicimus, sed actum eventumque huius rei evidenter designamus. Neque id non evincunt *tabulae testamenti Carolini §. Italianam vero.*

§. XIX. Amplius hinc colligimus, Carolum M. non voluisse, nec potuisse omnibus regnis suis hanc legem dicere, ut pari et eodem iure regnarentur. Etenim prudens sciensque distinguit regna et regiones ex diversa causa acquisitas, quod sine dubio intelligebat, non licere per rationes iuris, ut talis lex pacto dicatur, invitis paciscentibus, quippe quorum voluntas intentioque semper et necessario velut regula quaedam spectari debebant. Proinde Senatus populusque Romanus, qui pacto dominium Carolo M. cessit ac tradidit, invitus adstringi non poterat, ut cum Francis in unam rempublicam coalesceret, quippe qui ex alia causa regno Caroli subiecti erant, ac diverso iure censebantur. Multo minus aliis Europae Christianae populis lex dici potuit, ut Imperii Carolini arbitria sequerentur: nedum ut in eius fidem ditionemque redigi se paterentur. Quamquam confecto Saxonum bello, regna Septentrionis vix tuta esse poterant, Britonesque, datis obsidibus, eum plusquam comiter habere coeperant, et aditus iam usque in Hispaniam patebat. Vid. *Eginhardus de vita Caroli M. cap. VII. VIII. IX. X.*

§. XX. Iohannes Mariana tradit, Alfonso Hispaniae Regem, prolis expertem cogitasse de hoc regno in Francos transferendo, idque consilium eo pertinuisse, ut totam Hispaniam e Maurorum iugo eriperet ac liberaret, *de rebus Hispan. lib. VII. cap. II.* Cuius sententiae alii, nec vulgares Hispanici scriptores accedunt. Nec diffiteor, Francorum Principes et reges inde a Carolo Martello usque ad Carolum M. ad Saracenos ab Europa depellendos plurimum attulisse, sed regni Hispaniae adipiscendi causa venisse ad Alfonso, pactio-nemque cum eo de successione in regnum fecisse, nulli, praeterquam Hispani, affirmant. Eginhartus Alfonso Gallaeciae et Asturiae regem Carolo amicitia et societate coniunctum memorat, et producto vocabulo Aldefonso vocat, *cap. XVI. de vita Caroli M.* Praeter eum de pacto hoc tacent omnes antiqui, neque suspecti Francorum scriptores, qui a temporibus Caroli M. usque ad aetatem Friderici II. historiam condiderunt. Multo minus approbari potest, quod Hispani tradunt, Carolum, orto ea ex causa bello, armis Alfonso fuisse superatum. *Rodericus Sanctini hist. Hispan. part. III. cap. 9. Rodericus Tolotanus de reb. Hispan.*

Hispan. lib. IV. cap. 10. Quae omnia non modo incerta, sed etiam falsa sunt, et actis horum temporum plane adversantur. Inter recentiores nostram opinionem probat Iohannes Philippus Vörburgicus, qui tamen si Caesaris Baronii vestigia secutus, de Caroli M. summo in Romanos iure perperam scribit ac iudicat, tamen hic veram, et consentaneam antiqvis monumentis sententiam tuetur, in *histor. volumine decimo pag. 91.*

§. XXI. Alioqvi certum est, Hispanos univérse sumtos nunquam coaluisse cum Francis, et, quod Mariana scribit, non Maurorum magis, quam Francorum servitutem timuisse, *lib. VII. cap. 11.* Idoneum inde peti argumentum potest ad refellendos *monarchiae universalis* architectos, qui persuadere cupiunt, Francorum leges et iura omnes orbis Christiani nationes et gentes obligare, ut uno imperio, aut unius certe imperii arbitrio se regi patiantur. Vnus enim populus, qui suis institutis utitur, alii populo, parae conditionis et libertatis, nihil praecipere, nedum invito ius constituere potest. Nam qui suis legibus vivit populus, non tenetur iure eius reipublicae, extra quam consistit: multo minus adigi debet ad unius populi placitum contra ius fasque omnium populorum admittendum, siquidem eiusmodi fit, ut saluti gentium adversetur, et pax quiesque populorum turbetur, securitasque imperiorum, sublata *praescriptione*, tollatur.

§. XXII. Sicut autem per id tempus Hispani Francis metam obicemque regni posuerunt, ita Franci postea conversam moderandae potentiae rationem adhibuerunt, Hispanisque regem suae gentis, vel minimum sibi obnoxium in Francia creari cupientibus, atque hoc obtentu amicitiam necessitudinesque inde a Clodovaeo M. contractas exaggerantibus contradixerunt, palamque affirmarunt, *recusare se regem exterae nationis, apud Angelum Gallucium de bello Belg. lib. II. conf. Iac. Aug. Thuanus histor. lib. CVI. Petr. Berthault in Flor. Franc. lib. IV. cap. 37.*

§. XXIII. Quamobrem non accurate, nec caute tradunt, qui arbitrantur, Caroli M. leges cum totius orbis Christiani obligatione fuisse coniunctas. At enim in diversum tendit Goldastus, et plane non dubitat, quin ea mens Carolo M. fuerit, cum anno MCCXIII. Aquisgrani promulgaret constitutionem, quae ad Brittones, Gothos Hispanosque pertineret. Quae etiamnum integra superest, et laudatur ab eodem, in *repl. pro imperio c. XV.* et bona fide adducitur in *const. imp. tom. III. ad h. A.* Sed Gothos Hispanosque non intelligit alios, quam quos per occasionem belli Saraceni et Vasconici e tyrannide et perfidia ereptos cum ditione Francica coniunxerat, quorum trans Pyrenaeum sane insignis Cisiberanae Hispaniae tractus in Caroli M. ius potestatemque venit, sed Astures et Gallaeci Alfonso, reliqui, et inprimis diutissime Baetici, Saracenis parebant, *Eginhardus cap. IX. et XV.* Brittones designat Cismarinicos, qui

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

multis ante seculis ex antiquo Britanniae regno egressi, Britanniae Cismarinae nomen dederunt, *cap. X. conf. Annales Francorum A. 786. et 798.* Quam, Carolo M. defuncto, rebus novis studentem in ordinem redegit Ludovicus Pius, *vid. Annales Franc. A. 818.*

§. XXIV. Nimum digredior haectenus, et proinde ad divisionem redeo, eamque novam et magis perniciosam exponere instituo, ut vera et idonea, conyerfi Francorum imperii causa perspiciatur. Decessant, velut confecto Romuli seculo, Pipinus et Carolus M. postquam Numae aevum auspiciatus est Ludovicus Pius, atque ita se gessit, ut sacro Ordini, quam imperio aptior existimari posset. Affirmat Theganus, in sacro studio, et psalmodia occupatum, atque in lectionibus assiduum, hoc unum, et nihil fere aliud egisse, aut agendum suscepisse, et credulum nimis, ac ut res ipsa indicat, simplicem fuisse, et Consiliariis atque Episcopis nihil non indulgisse, *de gestis Ludovici Imperatoris cap. XX.* Hinc spreta auctoritas, nomenque regnantis evuluit, et cura ac disciplina belli neglecta est, et ducum praefectorumque desidia invaluit, superiorisque aevi gloriam commutavit. Omnium malorum, quae evenerunt, caput fuit divisio, quae a Ludovico pio imprudenter facta, et deinde ob filium ex altero connubio natum inauspicato mutata, animos trium priorum filiorum distraxit, et defuncto patre, dissidia magis auxit. *Annales Francorum ad A. 821. seqq. 827. cum quibus conf. Aimoinus, Theganus, et alii.* Non capio, quamobrem vir praeclare doctus Io. Ilacius Pontanus Ludovicum Pium, quo regnante potentia Francorum insigniter deminuta est, florentissimo seculo includat, *orig. Franc. lib. V. cap. 8.* Nam respublicam tunc valde prolapsam scriptores eorum temporum indicant satis.

§. XXV. Planius loquendum est, ut imprudentia dividendis, et calamitas exinde orta apertius intelligantur. Etenim semel et iterum erravit Ludovicus Pius, imperiumque bis partitus est, et priori divisione quae de multorum sententia in annum 817. incidit, successores et reges appellavit Lotharium, Pipinum, et Ludovicum, qui deinceps Germanicus dicebatur. Posterior anno 837. facta narratur, quum pro amore et studio in filium natum minimum, quem ex altera coniuge Iuditha susceperat, rescissa priori sententia, quam Ordines iureiurando confirmaverunt, optimam regni partem Carolo, qui Calvus nominatur, assignavit, magnumque procerum et filiorum odium ea re sibi conflavit. *Vid. annales Francorum 817. 831. 837. 838. Annales Bertiniani, vita Ludovici Pii, et Theganus cap. XXXV.* In Chronologia ordinanda aliqui dissentiunt, tabularumque publicarum fide mixi priorem Ludovici Pii divisionem anno 815. includunt, inter quos sunt eruditi Viri Beslius et Blondellus.

§. XXVI. Interea Pipinus, cui ex superiori partitione regnum Aquitaniae obtigit, e vita excessit, relicto eiusdem nominis filio et successore Pipino, quem Caro-

Carolus Calvus, qui ex altera Ludovici Pii divisione Franciam occidentalem consecutus est, regione multavit, Aquitaniamque ipsi ereptam ditioni suae adiecit. Non melius cum Pipini fratre Carolo actum est, qui cum invivendi causa in Aquitaniam cogitaret, ex itinere retractus Carolo Calvo deditus, tonsusque et sacro ordini adscriptus, perpetua custodia asservatur. *Annales Franc. ad A. 837. et 851.* Carolus posthac sedi Moguntinae praefuit, *apud Petrum Merissaeum in annalibus Archiep. Mogunt. Consentium Gaspar Bruschius in Catalogo, et Nicolaus Serarius in annal. rerum Mogunt. lib. IV. pag. 651.*

§. XXVII. At enim vero post Ludovici Pii excessum omnis fere Francorum Carolini generis concordia defuit, bellumque civile, quod gliscebatur, repente exarsit, omnesque huius imperii vires imminuit et consumpsit. Nam ut acerrima propinquorum odia sunt, altiusque insident, ita magis concitant impelluntque animos, et sanata etiam opinione citius recrudescunt. Lotharius antehac fratri Ludovico Germanico concors, pari que aemulatione Carolo iuniori insensus, suscepto deinde Romanorum imperio, ius in fratres sumere sibi voluit, ut arbitrio beneficioque suo omnes eorum res ordinaret, et quas vellet, partes utrisque assignaret. Sive autem Augusta dignitas, cuius haeres a Patre Ludovico scriptus erat, sive maior aetas, cuius alioque insignis momentum est, sive alia regnandi causa Lotharium incitaret, resisterent tamen eius voluntati fratres, et nihil tale imponi sibi patiebantur. His superiora exempla et prior Ludovici Pii divisio ante oculos erant, mutuaque concordia et foedus, consiliaque et vires Procerum, quos sibi obnoxios habebant, Francorumque mores praecipue animos fecerunt. Lotharius summa Patris sententia nitebatur, eamque ex minimis regni insignibus colligere, et aliis persuadere cupiebat. Sed illi iustam haereditatem, sic interverti sibi querebantur, sumptisque armis pro iure suo pugnabant, congressique acie florem Franciae et robur atterebant, atque iis rebus efficiebant, ut aequiori divisione haec controversia transigeretur, Aquitania autem Pipino relinqueretur. *Annales Francorum A. 839. 840. 841. 842. 843.* Ado Viennensis indicat, Ludovici Pii consilium de regno ad Lorum I. deferendo fuisse mutatum, quod patrem a se abalienasset, et vix aegreque regni partem obtinisset. Est ergo tripartita haec divisio, passim celebris, et Viroduni promulgata. In transitu hic mihi venit in mentem argumenti, quod ex divisione in plures partes facta, afferri potest ad castigandum *Isidori Hispalensis locum, qui extat in eius Chronico ERA D LIX.* Nominat ibi Francorum reges quinque *Caesaraugustam obsidentes*, qui scire debuit, apud Francos tunc solum quatuor reges fuisse, atque vel hoc uno indicio fraudem alienae manus et fucum interpolatoris Isidori nunc ostendi et agnosci posse.

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

§. XXIX. Potissima erroris culpa in Ludovico Pio residebat, qui vel indulgentia, dum iniurias celerius condonaret, vel negligentia, dum regni negotia omitteret, vel facilitate sua, dum Iudithae consilio nimis obsequeretur, regnum in discrimen adduxit, omnemque prope suam auctoritatem evertit. Occasionem infelicis indulgentiae repetunt a dolore, quem ex superiori severitate erga Bernhardum nepotem concepisset, ut deinceps eum huius facti poeniteret, filiisque adeo peccati veniam, et lenitate haec peccandi licentiam daret. *Annales Francorum A. D. CCC. XLIX. et Theganus cap. XXIII. Iohannes de Bussi- res Fl. histor. ad ann. 814.*

§. XXIX. Dum haec fiunt, Mauri se infundunt in Italiam, et occasionem dissidii in comoda sua vertunt, atque oras imperii depraedantur. Bartholomaeus Scala Eques Florentinus hanc Maurorum irruptionem refert ad Ludovici Pii tempora, quibus inter eum atque Lotharium filium multae et graves dissensiones extiterunt. Scite enim scribit. *Auctores sunt, non convenisse per id tempus Ludovico Imperatori cum Lothario filio, ac per eam occasionem aggressos Italiam Mauros, in historia Florentinorum, quam pro summo in literis amore ac studio transmisit Cl. Magliabechius lib. II. p. 53. At scriptores rerum Francicarum affirmant, Hlothario imperante Mauros traiecisse in Italiam, et vastandae eius fecisse initium, et Vrbe Roma prohibitos, expulasse S. Petri templum. Annales Francorum ad annum D. CCC. XLVI. ante quem factis concessit Ludovicus Pius. Huius sententia Io. Is. Pontanus, orig. Francic. lib. V. cap. 8. Cum Scala consensit. Sigebertus ad An. 830.*

§. XXX. Cum respublica his dissidiis non leviter turbaretur, Abotriti irruerant in Saxoniam transalbinam, quae Francorum provincia erat, nec eadem libertate cum cetera Saxonia fruebatur. Vix enim Ludovicus Pius divisionem auspicatus est, quum Venedi fines eos vastare incipiunt, excitisque Danis calamitatem augent. *Hinc scriptor vitae Ludovici Pii tradit sequentia. Postquam Imperator (Ludovicus Pius) in eodem placito filium primogenitum Lotharium, Imperatorem appellari et esse voluit, et duorum filiorum suorum, Pipinum in Aquitaniam, Ludovicum in Baioariam misit, (ut scilicet sciret populus, cuius deberet potestati parere) statim ei Abodritorum defectio nuntiatur. Qui cura filii Godefridi (regis Danorum) amicitias iungentes, Saxoniam transalbinam vexabant. Quibus facilis opportunusque aditus ad Holsatiam fuit. Vita Ludovici Pii edit. Pich. p. 369. 370. Hi Abotriti ab Adelmo numerantur in Slavis Orientalibus ad Ann. D. CCC. XXII. In Caroli M. fide obsequioque manserunt, sed ab eius excessu arrepta dissidiorum et neglecti limitis occasione desciverunt.*

§. XXXI. Magnus in eo Ludovici Pii error cernitur, quod duces comitesque suo fere arbitrato agere partes, et obire munia permisit, quorum aliquos ambitio, aliquos ignavia corruptit, ut vel nihil modicum cuperent, vel belli

belli studia omitterent, vel turbida consilia foverent. Leges quidem latae sunt, quae eos officii admonerent, neque eas praetermisit Hincmarus Remensis, idemque in Ludovici Pii aula et rebus consiliisque Francorum apprime versatus Antistes. *Qui autem, inquit, post Regem populum regere debent, id est, Duces et Comites, necesse est, ut tales instituantur, qui sine periculo eius, qui eos constituit, quos sub se habent cum iustitia et aequitate gubernare intelligant, atque cum bona voluntate, quod intelligunt, adimplere procurent. Ep. IV. c. 10. et 15.* Sed haec tam circumspecta regendi ratio et disciplina Ludovici Pii aevo sensim paulatimque imminuta, ac deinde inclinatis filiorum rebus magis prolapsa, et denique fatum occasumque Carolinae stirpis secuta, pariter expiravit.

§. XXXII. Omnium maximus atque formidolosissimus erat Normannorum impetus, quo Francia diu et vehementer turbata est, quarum irruptionum hic fuit exitus, ut Carolus Calvus datis muneribus discessum eorum pacisceretur. Cuius deinde nepos Carolus simplex armis viribusque impar, et consilii inops sedes ipsis apud Sequanam attribuit, cessaque Neustriae parte longum et anceps bellum non gloriosa pactione finivit. Quod est initium Normanniae Gallicae, cuius *ducatum* primus suscepit Rollo, eumque transmisit ad successores, quem ducentis et sexaginta fere annis tenuerunt, postquam Philippus Augustus repetiit, Franciaque rursus coniunxit, *Sigebertus ann. 846. 853. 866. 875. 882. 888. Robertus Gaguinus hist. Franc. lib. V. Cl. Molinet ad Stephani Tornacensis epist. CXLVI.*

§. XXXIII. Magna autem cum primis rerum Francicarum conversio accidit post *Fontanidicum* praelium, quod anno DCCCXLI. commissum, et magna utrinque strage finitum est, ut uadant omnes eorum temporum scriptores, nisi quod aliqui annum DCCCXL. constituunt et signant. Annales Pithœani Francorum ad *septimum Kalend. Iulii* referunt hanc pugnam plane fatalem et exitu foedam. Simul et indicant, post hominum memoriam non editam fuisse tantam Francorum stragem. Itaque Barbari animis sublatis, regionum limites praefidio nudatos invadunt, et per occasionem illius discordiae et cladis in viscera regni progrediuntur, quos viribus animisque distractis vix repellere, nedum domare potuerunt. Eadem res Ordinibus regni profuit, et spem conatumque altius enitendi adiuvit, ut inclinata Carolini generis fortuna, suam quisque potentiam auget.

§. XXXIV. Haec deinceps Proceribus erat via et prensandi et suscipiendi regni, postquam filii Ludovici Pii de imperii divisione acerrime certarant. Qua peracta, eque concordia instaurata est, sed ab eo tempore divisa haec regna nunquam coniungi, multo minus pristinae adunataeque vires recuperari potuerunt.

§. XXXV. Cum hoc pacto imperium inter se partiu essent fratres, quilibet

bet

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

bet eorum Rex Francorum appellatus est, nemoque in alium potestatem habuit, sed suam quisque partem suo et pari iure tenuit, atque eam ob causam *Pares* appellatos fuisse constat. Sed Imperatoris Augusti titulus Lothario I. singulariter et solum attributus est, adeo ut huius ratione praerogativam cum insigni veneratione coniunctam retineret. Declarat hoc eventus illorum temporum, quibus Carolus Calvus nomen Imperatoris magnae auctoritatis esse ultro agnoscit et fateatur, Lothariumque fratrem ut natu maximum veneratur et colit, dum moderationem praesferret, *apud Nithardum lib. I. et II.* Sed Lotharius I. nomine tituloque Imperatoris omnia in se trahere, fratribusque leges dare cupiebat, et victus inclinatusque ad pacem, ex capite huius tituli aliquid ultra tertiam partem in regni divisione a fratribus suis petebat. Id quod *testatur praecipue Nithardus: conf. Annales Pitheoani, Britanni, Metenses, et Adu Viennensis.*

§. XXXVI. Verum ille Imperatoris Augusti titulus non dabat ei ius in fratres, quippe ex divisione et pacti formula pares, sed summum duntaxat in Romanos dominium complectebatur. Igitur summum Franciae imperium triplicem Franciam continebat Occidentalem, Orientalem et mediam, atque ab imperio Romanorum ac regno Italiae, sive Langobardia distinguebatur, diversumque erat.

§. XXXVII. Necdum incepto desistebat Lotharius I. victusque sibi non temperabat, quin ius, quod sibi arrogabat, persequeretur. Id quominus perficeret, res adversae impediabant, et ambitionem pertinaciamque eius frangebant, ut iam de pacis compositione cogitaret, fratribusque aequa divisione satisfaceret. Initio quidem inter eos non conveniebat, neque expedita huius rei conficiendae ratio in promptu erat. Itaque negotium in aliud tempus dilatum, et tandem apud Virodunum est transactum. *Hinc annales Francorum ann. DCCC XLIII. Apud Viradunum Galliae civitatem, tres Reges mense Augusto convenientes regnum inter se dissipant: et Hludovicus quidem Orientalem partem accepit, Karolus vero Occidentalem tenuit, Hlutaricus, qui maior natu erat, mediam inter eos sortitus est portionem. Iacobus Marchantius pacificationem Virodunensem vocat, eamque in annum 844. refert, in Flandriae descript. lib. II, p. 182. At nostra supputatio congruit praedictis annalibus, et omnibus fere antiquis monumentis.*

§. XXXIIX. Quae pactio ut firma rataque esset, mutua iurisiurandi religione munita est, nec paucae difficultates obiectae sunt, priusquam coalesceret, eo quod Lotharius I. nimia regnandi cupiditate incensus, aequis postulatis resisteret, tempusque traheret, et more suo tergiversaretur. Praeclare id pro captu seculi, et integra fide enarravit *Nithardus lib. IV.* Distributas regni portiones ea qua decet diligentia consignavit auctor annalium Bertinianorum, cum reliqui annalium scriptores generatim nimis et cursum hanc tam insignem memorabilemque divisionem persequantur.

§. XXXIX.

§. XXXIX. Si ratio prudentiae ineunda est, apparet, Lotharium praecipiti festinatione corrupisse fortunam, nec vitae regniqve servasse modum, et vehementi ferociqve ingenio irritasse fratres, et invitos stimulasse ad arma, ac utrorumqve ditioni obnoxios commovisse Ordines, haecenus leniori patris Ludovici Pii imperio assvetos, eorumqve alienasse animos, atqve initia regni contra regnandi prudentiam duxisse ab ambitione et severitate. Parum abfuit, quin cogeretur minimus natus Carolus, ut fortunae cederet, Lotharioqve obsecundaret, nisi Ludovicus Germanicus cum reliquis Franciae proceribus tuendam huius divisionis causam suscepisset. Memorat Nithardus Lotharium I. rebus his non bene gestis, iram Dei pariter, et iniusta sua facta agnovisse, *bist. lib. IV.*

§. XL. Postquam enim divisio semel recepta, et a Ludovico Pio etiam probata ac repetita erat, unius deinde arbitrio et importuna regnandi cupiditate convelli non potuit, quando ea in re cum iuris, tum honoris ratio verfabatur. Hinc Ludovicus, qui superioribus annis Lothario sociatus odit, oppugnavitqve Carolum, nunc ab illo averfus, hunc foedere sibi coniunxit ad repellendum Lotharium, qui maiori animo, quam prudentia bellum fecit, fratresqve infestavit. *V. annales Francorum Nithardus, atqve inter recentiores doctus diligensqve rerum Brabanticarum scriptor Petrus Divaeus lib. IV.*

§. XLI. Non tamen propterea excusaverim Ludovicum Pium, cuius divisio omnes horum temporum dissensiones factionesqve peperit, quas firma et constanti voluntate declinare potuisset. Idcirco eius pietas ab administratione imperii distingvenda est, ne idem mihi eveniat, quod Francisco Balduino, qui cum de legibus ecclesiasticis atqve civilibus Constantini M. tradidit, tum fere omnia eius laudanda, vel minimum excusanda esse censuit, et simul inutilem perniciosamqve ipsius divisionem approbavit. Ac ille quidem ea re fuit Ludovico Pio similis, quod Faustae coniugi nimium indulsit et credidit, ut *in epitome indicat Sextus Aurelius Victor.* Non enim fuit Iuditha melior, et consilia suggestit, unde seditiones natae sunt, quae magnas deinde calamitates excitarunt, *Annales Fuld. 839. 840. 841. Regino innuit quoqve Iudithae libidines, Chron. lib. II. A. 838. Iohannes de Beka illicitum matrimonium vocat, in Catal. Episcop. Traiectens. VII. et IIX. Iohannes Nauclerus Iuditham omnium malorum originem appellat, chronograph. vol. III. gen. XXIX.*

§. XLII. Inter haec crevit Pontificum auctoritas, atqve excessit venerationis modum. Non enim satis, nec secure habere sibi videbantur Romani Antistites, nisi ad effusas superiorum temporum donationes cumulum adiecisset Ludovicus Pius. Quo tempore non tam aperiendus, quam obstruendus erat liberalitati aditus, hoc magis, quod Paschalis I. Ludovici Pii patientia abutebatur. Qui tamen non expectata Imperatoris confirmatione,

confecratus est, tamen hoc exemplo ius convelli non potuit, idque agnovit deinde Pontifex, factumque purgavit. Igitur fides abroganda est narrationibus, quae de cesso confirmationis iure circumferuntur. Nullae enim tabulae in hanc sententiam extant, nec donatio rerum temporumque veritati congruit, quae legitur in *C. ego Ludovicus Dist. LXIII.*

§. XLIII. Retinuit profecto Ludovicus summum urbis dominium titulo Imperatorio ad se pertinens, atque ius confirmandi Romanos Pontifices transmissit, ad filium nepotemque Lotharium et Ludovicum II. *Vid. Marq. Freheri commentarius ad Othonis III. donationem p. 41. et Paulus Sarpus tr. de materiis beneficiarum ex versione Caroli Cassae pag. 64.* Proinde Leo Ostiensis, qui aliquot seculis post tempora Carolina scripsit, et *Cassinense Chronicon* composuit, nullum cessi iuris confirmandi documentum profert, et prodit se studio ac assentatione erga Hildebrandum. Ut alia omittam, tacent ea de re omnes Ludovico Pio aequales et suppare scriptores, et loci temporisve argumenta non quadrant, nec instrumentorum exempla consentiunt, stylusque et subscriptio indicant fraudem. Sed quam nos fictam et falsam, eam contra veram germanamque esse Ludovici Pii constitutionem, post *Caesarem Baronium*, affirmat *Iohannes Cabassutius in Notitia Ecclesiastica p. 339.*

§. XLIV. Caetera Ludovici Pii acta non vocamus in dubium, et debile eius iudicium, potentiamque diminutam, et aevo paterno dissimilem, prudentiamque tantae rerum et regnorum moli imparem ultro confitemur. Sed longe aliud ingenium Lothario I. contigit, quippe qui potentiae famaeque nimis serviebat, tituloque primogeniti et Imperatoris non modo anteire fratres, sed etiam subiicere sibi cupiebat. *V. Hincmarus Remensis epist. l. cap. 4. et Nithardus iam saepe eam in rem adductus, qui fratrum disidia, et causas graviter enarravit.*

§. XLV. Quod hucusque magna animi contentione egit destinavitque Lotharius I. id deinde morum consiliorum mutatione facta, in dolorem atque miserationem vertit, quando eum belli intestini atque superiorum actorum ita poenituit, ut, quod nemo speraverat, sponte imperio se abdicaret. Non multo aliter evenit Carolo V. quem rerum in Germania conversarum deinceps taeduit, finemque molestiarum et portum atque perfrugium in sano S. Iusti quaesivit. Haud dubie autem Lothario in mentem veniebat tristitiam infelicitumque bellorum, et ingratae necessariaeque pacis, quam cum dedecore suo coniunctam existimabat, aegreque ad hanc faciendam adducebatur. Neque iam admissorum immemor, neque fortunae suae ignarus erat, quum rebus seculi nuncium mittebat. Praeterire non debeo, quod scribit in *Chronico Iohannes de Beka. Lotharius Imperator tyrannidem Danorum expugnare nequiens, et soli Deo militare desiderans, de consensu Principum terrae Ludovico*

primo-

primogenito suo dedit imperium, ac in Prumiensi coenobio sacrae religionis suscepit habitum, ubi sub monastica disciplina sacram professionem fecit. Per Danos intelligit Normannos, quorum crudelitate permotum esse dicit Lotharium, ut de imperio decederet, seculoque renunciaret. Sed hoc non congruit rationibus temporum, propterea quod Normanni sub id tempus tota Francia excesserant, atque adeo nullum Lothario metum incutere, neque causam abdicationi dare poterant. Abdicavit enim anno DCCC LV. Lotharius, in quo consentiunt *annales Francorum Pitheani*, *Regino abbas eius monasterii*, quod intravit *Lotharius, Sigebertus*. At vero anno priore DCCC LIV. Normanni bello intestino commissi confectique ad sedes domosque patrias remigrarant.

§. XLVI. Priusquam hoc fiebat, nova et superioribus consiliis contraria ratione usus est Lotharius I. et vires Francorum superiori divisione inclinatatas magis distraxit et labefactavit, regnoque in tres partes distributo, Ludovico maiori Italiam cum imperii dignitate, Lothario iuniori Austrasiam, recentiori huius aevi vocabulo dictam Lotharingiam, Carolo natu minimo Burgundiam cum parte Provinciae addixit. *Regino ad A. 855. Otto Frisingensis lib. VI. cap. 2.*

§. XLVII. Hic fuit Lotharii I. sive taedio, sive poenitentia rerum praeteritarum ad sacrum Ordinem conversi exitus, cuius pietatem religionisque studium impense laudavit *Servatus Lupus in epist. CIIIX*. Consentit *Herabanus Maurus, idemque Lothariani epitaphii auctor*, qui hunc Imperatorem propter sapientiae artiumque amorem commendavit, *in opusculo, quod de anima inscribitur*. Observo, scriptores huius aevi multis elogiis ornasse Lotharium I. qui sine dubio respexere tempus, quo pace cum fratribus inita mores et animum mutavit. Vnde intelligi potest, quamobrem a Carolo Calvo alieniores sint, quem belli studia, quae doctis religiosisque viris ingrata sunt, avertabant. Quorsum spectat exemplum Lupi necessitatem proficiscendi in bellum deprecantis, *in epist. LXXVII. ibidem Cl. Stephani Baluzii notae*. Quamquam et alia causa suberat, quae plerosque etiam scriptores Francos a Carolo Calvo abalienavit, praesertim iniustitia, quam partim conatu, partim opere declaravit, quando totum Lotharii regnum ditioni suae coniungere voluit, imperiumque Romanorum interceptit. *Vid. Otto Frisingens. Chr. lib. VI. cap. 6. et praecipue annales Francorum Fuldenses ad A. 875. 877.* quorum fides et auctoritas convelli non debet, etsi in argumento historiae controverso proximi et suppres Carolini aetatis scriptores ideo negligendi non sunt, et inprimis quoque alias Bertiniani annales legi merentur.

§. XLIX. Posthac Ludovicus II. imperium a patre Lothario I. abdicatum tenuit, cuius frater Lotharius iunior, repudiata uxore Thietberga, mox poenitendi divortii documentum praebuit, et aliquanto post sine haerede decessit.

Zzzzz z (a)

cessit.

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

cessit. Cuius regnum quin ad Ludovicum II. Imperatorem pertineret, dubitari non poterat, nec causa deficiebat, cur iniustus Caroli Calvi conatibus obniteretur. Sed illo intra belli metum orbitatisque fastidium nihil movere auso, Ludovicus Germaniae rex, patruusque ipsius, aequam regni divisionem a fratre Carolo Calvo postulat, nunciisque missis significat, nolle se cedere suo iure. Iamque res ad arma spectabat, nisi Carolus Calvus iusto aequoque modo in divisionem consensisset, fratremque rei militaris peritum et fortem, bellisque praecipue Slavicis et Normannicis egregie defunctum placasset. Igitur anno DCCC LXX. habitus apud Marfanam conventus, et instituta regni Lothariani divisio, et datis acceptisque sacramentis firmata est, quam Regino Prumiae Abbas monumentis commendavit. *Conf. Aimoini appendix, quae ex annalibus Bertinianis confecta est, et charta Pitheocana p. 488. et 489. inter recentiores Christoph. Broggerus in annal. Trevirens. lib. IIX.*

§. XLIX. At vero ea portio, quae Ludovico Germanico ad Marfanam ex pactione cum Carolo Calvo inita obvenit, interpellante subinde Ludovico II. Imperatore, vehementerque annitente Ingelberga eius coniuge, non satis caute, sed tamen ex capite aequitatis restituta, non diu apud verum legitimumque haeridem permanit, sed eo sine virili prole extincto, ad superiorem paciscentem Ludovicum Germanicum, eumque iure agnationis proximum rediit, atque hoc vivo deinceps nihil ex parte Lotharingiae disceptatum fuit. Sed postquam Ludovicus II. Imperator virilis sobolis expers decessit, irae aemulationisque materiam Ludovico Germanico, et Carolo Calvo fratribus reliquit. Mox lis de Romanorum imperio coepit, quod iure quidem spectabat ad fratrem natu maiorem Ludov. Germaniae regem, et moribus haecenus ita receptum erat, ut in eo capiendo inde a primo acquirente aetatis praecipue ratio haberetur. At enim vero Carolus Calvus in occasionem intentior praevertit, et SPQR. largitionibus conciliato, et imprimis annitente, Iohanne IIX. augustam dignitatem praeripuit, atque anno DCCCLXXVI. consecratus primordia imperandi cepit. Eodem anno e vita migravit Ludovicus Germanicus, cuius morte audita Carolus Calvus magis elatus est, perinde ac si amoto eo obice nemo deinde futurus esset, qui sibi obistere, et armatum impedire posset. *Annales Fuldenses A. 875. 876. Regino, Sigebertus. Annorum supputatio plerumque metachronismis conturbata est, prout apparet in Chronico Reginonis, cuius Chronologiam fere sequitur Sigebertus Gemblacensis, ac saepe discrepat ab annis, qui numerantur in annalibus Franc. Pitheocanis et Fuldens. Etiam in genealogia Ludovici II. Imperatoris error est apud Raphaclem Volaterranum, duos illi filios tribuentem, lib. III. commentariorum Urbanorum. Nullam enim sexus virilis prolem genuit, atque hac de causa orbitatem ipsi assignamus, non ignari alioguin filiae Hermingardis, quam ex Lutgarde uxore suscepit.*

§. L. De-

§. L. Dehinc maior flagrantiorque cupiditas incessebat Caroli Calvi animum, iamque imperio, quod astu interceperat, non contentus, ad reliquam regni Lothariani partem aspirabat, perinde ac si divisio superior non attineret Ludovici Germanici filios, sed cum patre eorum statim extincta sublataque esset. Ita modum non habet ambitio, et cum fortuna meliori vires sumit, sanguinisque iura utilitati posthabet, et fidem pactorumque religionem contemnit. Nil enim gravius accidere potuit superstitibus Lodovici regis Germaniae filiis Ludovico iuniori, Carolo et Carolomanno, quam quod vix elato funere, et vix dum rationibus paternae haereditatis recte confectis, patrum tam inique secum agere viderent, et malo suo experirentur. Prima Ludovico iuniori cura fuit, precibus inflectere Caroli Calvi animum, tum more rudis credulique seculi iudicio Dei experiri, postremo, omni spe restitutionis adempta, ius ab armis sumere, ut nihil sive culpa, sive desidia sua committeret, quod sibi fratribusque fraudi esset. Proinde collatis cum patruo signis, iusti belli fructum cepit, et pariter aequitate causae, ac gloria rei gestae superior fuit. Multi in eo praelio desiderati, nec pauci capti abductique sunt, et vix evasit ex periculo Carolus Calvus, atque eo rerum statu ad mitiora inclinatus, consilia patruelium, regnum paternum dividere volentium probavit, ac deinceps acquievit. Hinc ratione instituta Lotharingiam, quae superiori divisione Ludovico Germanico cesserat, partiti sunt, ut superior eius pars Carolo Crasso, inferior Ludovico iuniori obtingeret, reliqua haereditatis portio Carolomanno attribueretur. *Regino in Chronico A. DCCCLXXXVI. Franc. Guillimannus de reb. Helvet. lib. II. Christoph. Broverus anal. Trevirens. lib. VIII. Addendum hic de Ludovico Germanico, atque huius filio Ludovico iuniori, eos in tabulis historiisque Carolinis nunquam appellari Imperatores Romanorum, sive Imperatores Augustos. Quamquam longe aliter existimant recentes quidam, et ignari mediae aetatis scriptores. Nec tamen inficior, eos quoque interdum nominatos esse Imperatores, qui revera Romanorum imperium non habuerunt, quod vel solum Ludovici Balbi exemplum indicat, qui vulgo quidem, sed perperam in Romanorum Imperatorum serie collocatur. Sigebertus in Chron. ann. 878. Aubertus Miraeus nihilominus probare studet, Balbum in Imperatorem fuisse coronatum, in anal. Belg. ad ann. 878, idque Auctore Aimoino, lib. V. cap. 37. Sed is, aut potius eius Continuator de coronatione imperatoria nihil tradit, scribere contentus: et post haec coronatus Ludovicus a Papa Ioanne VII. al. VIII. vocant. Rectius omnino doctissimus Stephanus Baluzius in Not. ad Petri Marcae de concordia sacerdot. et imperii lib. VI. cap. 25. Afferit ibidem exemplum Caroli Calvi, qui tredecim annis prius, quam Imperator Romanorum declaratus est, nomen Imperatoris sumsit. Sed quod addere mihi liceat, non sumsit nomen Imperatoris Romanorum, priusquam Romae Imperator est consalutatus, Neque tamen igno-*

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

ro, quod apud Reginonem extat, Carolum Calvum iampridem ante acqui-
tum Romanorum imperium, *Imperatoris nomen a praefule sedis Apostolicae Ioanne
ingenti pretio emisse, A. DCCCLXXVII.* Merum ergo sine re nomen habuit, ante-
quam Romam secundum profectus est, et quod diu multumque destinaverat,
tandem perfecit.

§. LI. Sublato scelere medici Carolo Calvo, Imperium Romanorum re-
diit ad Ludovici Regis propaginem, ex qua Carolus Crassus Romanorum Im-
perator creatus est, in quo vires corporis animique defecerunt, et vigor aviti
generis pariter, atque auctoritas Imperatorii nominis, et post tot calus aegre
servata felicitas, prorsus a veteri fastigio recesserunt. Id temporis effusi re-
rum Normanni per Galliam Belgiumque immaniter grassati sunt, et tenera
Caroli simplicis aetate, datam irrumpendi occasionem rati, multa vastitatis
crudelitatisque exempla ediderunt. Proinde Carolus Crassus Rex Franco-
rum occidentalium constitutus est, qui lapsis rebus opem ferret, hostesque
repelleret, et vim populationesque arceret. Sed quia hunc non minus salubre
consilium, quam fortuna destituit, de voluntate Procerum regno privatus, spe
retinendae coniunctim utriusque Franciae excidit, et simul quoque Romano-
rum imperium amisit. Quibus rebus evenit, ut Italia distraheretur factioni-
bus, et mutua aemulatione Berengarius et Guido de imperio contenderent,
bellisque omnia turbarent. In Arnulpho demum augusta dignitas concidit,
et imperium tumultibus concussum et fractum finem habuit, quando SPQR.
illud a stirpe Carolina ad se reduxit ac revocavit, et interprete Formoso Pont.
pro Gvidone sententiam dixit. Sed Arnulphus Crassi ex fratre Nepos ab-
nuit et aperte restitit, ac deinde Romam properavit, atque ultimus Karolini
generis Imperator inauguratus, supremum ius armis asseruit, et Formoso per-
agente solennia, imperii insignia suscepit. *V. Regino, horum temporum scriptor
A. DCCCLXXXVII. DCCCLXXXIIX. seq. ann. DCCCXCIV. DCCCXCVI. Ex eo Sigebertus, qui
tantum in annis discrepat: ex utroque Ludovicus Haracus.* Sed hunc sefellit inter-
pretatio Aimoini pariter atque Carolum Sigonium, itemque Franciscum
Gvillimannum, Ch. Broverum et quem paulo ante adducimus Aub. Mirae-
um, quos coronationem regiam ab imperatoria distingvere oportuit, id quod ab-
unde colligitur ex *Iohannis IIX. et Hincmari epistolis*, atque hoc etiam doctiores
Galli ipsimet hodie agnoscunt et consentunt. De Carolo Crasso addendum est,
eum pro Carolo simplice administrasse Franciam occiduam, et tutoris nomine
procurasse regnum, at aliquando post eius proceres atque populum non invi-
tos ditioni suae coniunxisse. Quamquam ne sic quidem omne ius Caroli sim-
plicis extinctum videri poterat, siquidem ratio sanguinis et successionis haberi
debet. Ad haec Neustrii, de quorum cessione agebatur, Carolo Crasso reclama-
runt, nec multo post obsequium denegarunt, propterea quod is potestate ab-
uteba-

utebatur, quam ex occasione impuberis Caroli simplicis ad salutem commo- dumque regni promovendum consecutus erat, ut ex *Paulo Aemilio constat*. Tum vero Carolus Crassus, omnibus suis regnis cedere coactus, Franciam occi- duam reliquit in statu pristino, quantum ad ius Caroli simplicis, quod infecu- ta Crassi abdicatione postliminio convalescebat. Etsi deinceps multae et graves rerum temporumque mutationes affligerunt Carolum simplicem, quae tamen non prohibuerunt, quominus regnum iure sanguinis successio- nisque ad se pertinens, annitente tandem ipsomet Arnulpho, Caroli Crassi suc- cessore, procerumque consensu reciperet, armisque persequeretur, *Regino ann. DCCCXCIII. et DCCCXCIX. Otto Frising. Chron. lib. VI. cap. 12. et scriptores Fran- cogallici recentiores Robertus Gavinius, Paulus Aemilius, Iohannes Tilius, quorum testi- moniis consulto super sedemus*. Arnulphus equidem ex capite patrum, cui ob im- becillitatem animi et corporis curator successorque datus est, praetendere ius potuit, sed quia id neglexit, et Odoni regnum praesentanti non contradixit, sed fa- vit atque consensit, vel non agnovit, vel temporum necessitati remisit. Ex his, opinor, lucem accipit *Claudius du Molinet* Carolo simplici cessionem Neu- striae tribuens, quam alioqui scriptores Karolini omnes Carolo Crasso Impe- ratore tribuunt, *Vid. notae ad Stephanum Tornacensem p. 210*. Quod recte habet, si Carolus Crassus tunc propinquo suo tutoris nomine praesuit, qui tamen dein- cept ex tutore Franciae occiduae rex factus est, quoniam iustum aequum- que fuerat, ut Carolus Crassus pupillo suo ex *contractu* tutoris legitime facto obligaretur, atque adeo Carolo simplici citra suum factum ius sanguine suc- cessioneque traditum ac derivatum certe in solidum non eriperetur. Sed ne- que hic in dubium vocabo epitaphium Caroli Crassi, quod extat *apud Io. Is. Pontanum in libro V. originum Francicarum sub fine, atque apud Chr. Ad. Rupertum in observ. ad Synopsin Chr. Besoldi cap. XVII*. Quod non congruit ingenio aetatis Carolingicae, et discrepat a stylo pragmatico illorum temporum, atque a- deo mirari subit, quamobrem *Vir Cl. Thomas Reinesius* ea de re non commo- nuerit Rupertum, quem alioqui saepe et familiariter, dum illud opusculum scriberet, commonere solebat. Similem in modum Carolina monumenta a supplementis et continuatione sequiorum temporum discernenda sunt, quod vel solus *Aimoini* codex indicat, ac veluti ad oculos demonstrat, quum in libro V. ortum genusque Caroli simplicis exponit.

§. LII. Cum vero Carolus Crassus regnorum multitudine iam fere ae- quaret Carolum M. eumque splendore potentiae quam proxime imitaretur, tum duabus praecipue in rebus erravit, et erga Normannos velut superiori Francorum virtuti diffusus, nimis facilem se in paciscendo praebuit, et torpo- re, quem ea tempora non ferebant, occasionem persequendi belli neglexit, offenditque proceres, qui viderent his rebus incendi audaciam, hosti- um,

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

um, et sperni auctoritatem Imperii, quod moribus in molliem langvoremque versis, feliciter contineri non posset. Neque rationes domesticae Caroli Crassi meliores erant, quando infelix matrimonium habuit, coniugemque Richardim adulterii suspectam repudiavit, atque augendae perinde et firmandae familiae spem, et maximi momenti commoda, privata pariter et publica suo periculo et culpa amisit. Quare illo rerum statu, qui omnem diligentiam fortitudinemque requirebat, vehementer commoti Ordines, erubescendam Imperatoris ignaviam, atque cum dedecore et damno coniunctam stupiditatem pati non potuerunt, regnumque indigne et inutiliter gestum abrogarunt. Mox Romani Italiqve exemplum secuti, Imperium sibi vindicarunt, atque ad Langobardici generis Principes transtulerunt. Nec multo post eandem fortunam tentarunt Burgundiones, regnumque separatam ductu auspicioque Rudolphi inchoarunt. Inter has mutationes Normanni et Slavi Moravici non committebant, ut occasionem hanc negligerent, cupiditatesque suas cohiberent. Cum haec relangvescentis regni vices Reginoni ante oculos essent, non potuit reticere hunc tristem miserumque eventum, quando dissolutam tanti imperii molem describit. *Post cuius (Caroli Crassi) mortem regna, quae eius ditioni paruerant, veluti legitimo destituta herede (innuit Arnulphum nothum Carolomanni filium) in partes a compage resolvuntur, et iam non naturalem dominum praestolantur, sed unumquodque de suis visceribus regem sibi creari disponit.* Hinc causas subiungit, quas erudite sapienterque aperit, ut semina initiaque harum conversionum planius intelligantur. Namque dum propter aequalitatem dignitatis et generis omnes regnum affectabant, singuli obsequium recusantes, aemulatione potentiae collidebantur. Non quod superior virtus fracta profusus extinctaque esset, sed quia ambitione, et ira odioque prensantium distrahebantur consilia et vires, quae gentem ad felicitatis culmen perductam erroris imprudentiaeque admonebant. Morbi interne corrumpentes a corpore reipublicae prius arcendi erant, quam membra eius coniuncta servarentur. Familiam Crassi Zelotypia evertit, fatali sane quodam malo huius stirpis, quam matrimonia saepe infelicia affligerunt, quod Ludovici pii et Lotharii iunioris praecipue testantur exempla, et ipsius etiam Caroli M. haud fortunata sobolis educatio confirmat. Imperium deinde otio langvoreque dissolvit, atque adeo occasionem et fortunam, quae ab initio se dabant, circumspicere non adhibuit, postquam intempestiva pacis quietisque cupido animum eius incessabat, atque ex superiori fastigio deprimebat. Aliena isthaec cogitatio erat ab instituto primi acquirentis, et tota repugnabat Imperatoris officio, neque conveniebat statui temporum, ut arma, quibus res Karolina haecenus steterat, omitterentur. Versabatur in eo negotio salus omnium, servitusque metuebantur, si Carolus indigne transigendo tutum se fore existimaret, qui nesci-

nescire non posset, quemadmodum Normanni superioribus annis contra pacitionem cum Carolomanno Francorum rege initam fecissent, fidemque violassent, *apud Reginonem 884. et Sigebertum 885.* Neglectas belli artes seqvebatur contemptus, atque Augusti focordiam indignatio procerum excipiebat. Quem enim liberatorem sibi asciverant, non modo non certamini se offerre, sed ne hostibus quidem obviam ire, urbemque caput rerum destituere et erepta non repetere, sed fortunae et pudendae pacitioni omnia permittere, graviter ferebant, quippe quos reliquit incertos, redemptione, an deditione urbis principis, an alio modo sibi consulere, regnumque servarent. Cum haec fierent, Optimates dolebant spes suas ad irritum recidere, aliumque regem circumspiciebant, qui lapsis rebus opem ferret. Nullius equidem delicti, nedum tyrannidis accusari poterat Crassus, sed quia reipublicae conditio per eum deterior facta est, damnumque eius culpa datum sarciri non potuit, regnumque, quod servandum tuendumque susceperat, per ignaviam torporemque incurfionibus hostium expositum, prorsusque a ratione et regula regni sapienter administrandi, omnique meliore modo conservandi defecitum est, Optimates temporum necessitati condonandum esse censuerunt, ut regnum, quod sine armis defendi non posset, in alium transferretur. Nam qui ipsum se regere non valebat, propterque hanc causam curatore egebat, indignus regno visus est, ut gloria superioris libertatis indigna servitute ne permutaretur. Quae magna subitaque commutatio ostendit, multos et insignes conatus saepe fieri irritos, et inclinari subinde imperia ac labi, si reges solo potestatis nomine se tutos credant, solaque benevolentia se satis munitos putent, nec praesidia legionesque sibi circudent, etiam in regnis non mere hereditariis, *et non patrimonialibus, et pacto providentiaque constitutis*, in quibus vel capitum conventorum, vel si ea expressa non sunt, *praesumptae* Ordinum voluntatis ratio haberi debet: praesertim quum *res odiosae* tractatur et transigitur, qualis est *cessionum, alienationum et translationum*, maxime earum, in quibus summa rerum, et salus finium versatur. Mobiles enim sunt procerum animi, et multum in regnantium fortuna ponunt, atque eorum focordiam spernunt, facileque ad res novas impelluntur, quatenus per eam fieri intelligunt, ut status suus non modo non melior fieri, sed ne salvus quidem manere possit. Parco exemplis, quando Caroli Crassi sufficit, quod moeneat reges, quam lubrico stent fastigio, qui armis se non muniant ac tueantur. Graviter Otto Frisingensis scripsit. *Mirum dictu, Imperatorem, qui post Carolum magnum inter omnes Reges Francorum maximae fuit potestatis, in brevi ad tantam tenuitatem venisse cerneret, ut panis quoque egens, ab Arnolfo iam Rege facto stipendia miserabiliter exigeret, ac ab ipso paucos fiscos in Alamannia gntanter suscipere.* *Chron. lib. VI, cap. 9.* **L**ocus egregius, et ad denotandam imperii humani

inconstantiam idoneus aptusque est, quem ante eum gnauiter expressit *Regino ann. D CCCLXXXVII. conf. Viterbiensis Chron. part. XVII.* De cetero iussu Crasfi patrata Godefridi caedes, et seuerior animaduersio in Hugonem crudelitate non vacant, et excusari non possunt, atque eventu diuini poenae in praesens notari debent. *Vid. Regino A. 885. Petrus Diviacus lib. IV. ver. Brab.*

§. LIII. Mali quidem et regnantibus periculosi exempli fuit Crasfi exauguratio, reverentiamque excusit procerum animis, et regni successoribus valde nocuit, cum his modis deinde regum auctoritas intercideret, summaque potestas repentinis subinde motibus labefactaretur. Quam ob causam Romani a Francorum Imperio desciverunt, cuius rei initium paulo altius ducam, primamque occasionem pro instituti ratione describam.

§. LIV. Simul atque Carolus Calvus imperium Romanorum adeptus est, creavit Ducem Italiae Bosonem, eumque Mediolano imposuit, ut pro se urbem regionemque administraret, *apud Aimoinum lib. V. cap. 32.* Similem in modum Gvidonem Berengariumque instituit duces, atque ipsis Spoletum Forumque Iulium nomine suo regendum attribuit, potentiamque successoribus postea infestam incaute fundavit. *Carolus Sigonius de regno Italiae lib. V.* Bosoni quoque deinceps regium insigne addidit, Provinciamque profusa et improvida liberalitate concessit, atque iis rebus non minus Italiae, quam Burgundiae periculum attulit, cum per ignaviam socordiamque Caroli Crasfi fieret, ut res Francorum prolaberentur. Auctor est Regino, hoc tale Caroli Calvi consilium et ambitione plenum, et imprimis cum incauta aemulatione fuisse coniunctum, dum vellet imperare regibus, multumque sibi in secunda fortuna indulgeret, Graecorumque vanitatem affectaret, et luxum imitaretur. *Regino anno 877. Sigebertus ann. 876.*

§. LV. Arnulphus equidem non statim de iniuria sibi per Italos illata questus est, et bellis aliis distractus sero Romam pervenit, et urbe in potestatem redacta, Imperatoris Augusti nomen dignitatemque suscepit. Itaque non amisit ius in Romam, nec ignavia sua perire passus est, sed occasionem nactus, acri fortique animo asseruit, atque ab hac sententia non discessit, et retinendi animum titulo declaravit. Quare iniqui in eum animi signum est, quod dedit *Carolus Sigonius*, quum Arnulphum non adscripsit tabulis Imperatorum Romanorum, *de regn. Italiae lib. V.* Clara enim sunt Reginonis verba, et non sinunt, ut ea de re adhuc dubitemus, *ad ann. 896.* Liuthprandus quoque commemorat, Romam ab Arnulpho captam, seditiososque supplicio affectos, *lib. I. cap. 7.* Omnino hoc repetiti iuris indicium est, propter quod arma sumsit, urbemque ingressus est, ut more exemploque maiorum suam atque imperii auctoritatem firmaret. Non habuit ergo Sigonius, quamobrem Arnulphum ex Imperatorum ordine amoveret, statimque a Carolo Crasfo ad Beren-

Berengarium Guidonemque transfret, *de regno Italiae lib. V. fin. et lib. VI. princ.* Neque hic sermo est, quam diu, sed quam vere Arnulphus recuperatum ius imperatorium tenuerit, quod, posteaquam Roma abiit, morbo impeditus defendere non potuit, atque aliis occupandum reliquit. Nec multo post insurrexit novus Berengarii aemulus Ludovicus Bosonides, Imperatorque Romae creatus est, atque sic tandem antiquum illud imperii Karolini decus plane exolevit. *V. Regino d. A. et seq.*

§. LVI. Cuius rei causae mihi aperiendae sunt, ut conversae fortunae ratio manifestius perspiciatur. Etenim Arnulpho tota quidem et individua Francia Orientalis obtigit, et Occidentalis quoque ipsum comiter habuit, et auctoritatem inprimis aestimavit. Id quod secundum scriptores Karolinos agnoscit et probat *Gotfridus Viterbiensis*, quum omnes regni Orientalis provincias ei vindicat, simulque affirmat, *Odonem auctoritate ipsius tenuisse Franciam Occidentalem, Chron. part. XVII.* Omittam hic superiorem Caroli Crassi contemptum, qui non mediocriter impulit Principes Langobardicos, ut spernerent successorem, atque adeo studerent rebus novis. Accessit alia, nec plane nulla ad minuendam dignitatis opinionem causa, quam prodit natalium labe, eamque designant *Regino An. 880. Otto Frisingensis Chron. lib. VI. cap. 7. Gotfrid. Viterbiensis part. XVII. p. 467.* Quamquam non sum nescius, plerosque dissentire, et putare, legitimum Carolomanni fuisse filium, apud *Iohannem Stumphium Chron. Helvet. lib. III. cap. 97.* Ad haec prudentia eum destituit, quando victorias armis manuque partas, ratione et consilio non perfecit, quibus vel maxime securitatem constitui oportebat. Literis mandavit Luithprandus, quid cum eo in Italia actum fuerit, cum non esset cautus contra insidias, nec metueret sibi a veneno et philtris, biberetque non explorato liqore poculum, ignarusque fraudis exponeret se ludibrio hostium, repentinoque sopore opprimeretur. Mox vires langvore et morbo, quem paralytin nominant, solutae exhaustaeque sunt, neque hic miseriae finem habuit, et pediculis deinde corpus erodentibus foedum in modum consumptus fuit. *Regino A. 896. Luithprandus lib. I. cap. 9.* Sunt, qui vim divini ultionis afferant, atque iniuriam in patrum admissam exaggerent, eiusque poenam et langvoris, quamlibet ex diversa causa orti, similitudine aestiment, explicatamque reddant. Aliqui ambitionem eius crimini dant, qua et nimis incitasset animum, et a Deo avertisset, atque ad ultimum non impune tulisset. Nec me fugit, acrius ferociusque agere solitum, quam ratio fortitudinis pateretur. Qua re factum est, ut ei *feritas* vitio verteretur, cuius mulcendae consilium praese tulit Gvidonis uxor, calideque persuasit cuidam ipsius familiari, apud *Luithprandum d. l.* Nihil autem magis perniciosum fuit, quam quod Arnulphus Hungaros ab Scythia profectos ad infestandum Moraviae regnum excivit,

perque imprudentiam regni Germanici fines aperuit, et magnis atque diuturnis incursionibus patriam obiecit. Nam post Arnolphi mortem effusi, fecerunt irruptiones longe immanissimas, quas eius successor et filius suis viribus reprimere non potuit, temporumque calamitate et animi moerore fractus sine prole obiit, et suam Karolinae gentis propaginem finivit. *Luithprandus* sibi non temperavit, quin scriberet, *immensum scelus Hungarorum emissione* ab Arnolpho admissum fuisse. *hist. lib. I. cap. 9.* Omnino tamen fateri necesse habeo, *Luithprandum* in rebus actisque Arnulphi saepe quaedam ab aliis diversa narrasse, et Imperatoris nomen titulumque Arnolpho non tribuisse, sed consulto et revera detraxisse contra fidem diplomatum, in quibus Arnolphus se Imperatorem augustum appellat, et annos regni atque imperii distinguit, *apud VViguleium Handium in metrop. Salisburg. T. I. p. 248. 249. T. II. p. 19. 20. T. III. p. 59.* Contra auctoritatem synodorum Romae Ravennaeque habitatum, *ap. And. Brunner. annal. Boicor. part. II. lib. VII. p. 319.* Contra assensum denique Reginonis, qui Arnolpho imperante floruit, testisque veluti oculatus fuit, et *Chronicon* usque ad annum *DCCC VII.* perduxit, atque adeo regnante *Ludovico* ultimo, Arnulphi filio e vita migravit. *Luithprandus* autem *Ottonum I. et II.* tempora attigit, eorumque nomine legatione perfunctus est, atque in rebus actisque sui aevi magnopere probatur. Eominus de *Sigonio* laboramus, qui nullo aetatis Karolinae monumento causam suam tueri potest. Rectius *Io. Aventinus*, multo labore diligentiaque et assiduitate antiquas Boiorum tabulas perscrutatus, tradit, Arnolphum, qui *Reginoburgi* apud Boios domicilium, et posthac de multorum sententia tumulum quoque habuit, Imperatorem appellatum consecratumque fuisse, *annal. Boi. lib. IV. conf. Io. Cuspinianus de Caes. et Imp. Rom. in Arnolpho.*

§. LVII. Simulac vero Arnolphus in vivis esse desiit, imperium Romanorum vehementius turbatum est, regnumque Germaniae deinceps seiunctum mansit, cui tunc quidem imminebat *Zvendebaldus* nothus Arnulphi filius, et nihil non pro libidine agebat, rapinisque et incendiis omnia vastabat. Huius crudelitatis pertaesi Proceres, animos in *Ludovicum* legitimum Arnulphi filium inclinarunt, eumque concordibus suffragiis regem renunciarunt, et quia id opportunum fortuna dabat, hoc suae in legitimum sanguinem Carolinum voluntatis reverentiaeque publicum et insigne monumentum extare voluerunt. Inde sublato *Zvendebaldo*, primum et ingens periculum effugit, seditionemque oppressit, sed brevi post respublica in maius discrimen adducta est, quum *Hungari* *Baioariam* ingressi, agros vicosque ferro et igni late vastarunt, templisque non pepercerunt. Cum ita grassarentur barbari, Rex *Ludovicus* pro salute et patria dimicandum censuit, praelioque apud *Lycum* inito, impetum eorum aliquandiu sustinuit, sed inclinata post
acie,

acie, omnes Francorum vires confectae sunt, totaque Germania incurfantibus patuit, nec facile unquam tristior foediorque clades fuit. Francis eorumque sociis non animus, sed consilium defuit, ut qui somnum potius, quam arma caperent, securitateque res suas everterent, et instaurata acie nihilo circumspēctius agerent, simulataque hostium fuga decepti vincerentur. Quam cladem maximae direptiones secutae sunt, atque eo rerum statu aestimari potuit, quam ignari bellorum incautique sint, qui uno praelio, quod nimia, nec sapienti victoriae fiducia instruunt, summae rei periculum facere audent. Sive autem ira Dei securitatem ulciscētis, Boios Francosque et Svevos urgeret, sive perfidia in Adelbertum admīssa regis populique Francorum fortunam converteret, sive regnum, quod a vi et dominatione creverat, discordiis diu fatigatum, nunc seipsum sustinere non posset, unum omnibus exitium, ante oculos erat, orbitasque Ludovici Regis, non ambiguum magnae conversioni omen dabat, et multis gravibusque malis veluti cumulum afferebat. Neque inter regni Proceres diu conveniebat, neque Adelberti obstinatio honesta ratione vinci poterat, atque his et aliis indiciis manifesta Dei ira apparebat, quum regnum, quod vix dum a calamitate per Hungaros illata respiraverat, Regem prolis expertem amisit, brevemque et ignominiosam sensit esse pacem, quam ille fecerat, vel potius argento emerat, ut inita servitutis pactio videri posset. *Vid. Luitprandus, hist. lib. II. cap. 1. 2. 3. Reginonis supplementum, quod perantiquum, et fide dignum est, cuius initium in hodierna editione ab anno 807. ducitur, quoniam Sigebertus auctor est, Reginonem desisse in anno 910. Hebidannus Hungaros nominavit Agarenos, in annal. Alaman. a Melchiore Goldasto editis, quod fortasse a scriptoribus Graeco-Romanis sumsit, inter quos Constantinus Porphyrogenetus eos saepe Turcas appellavit, apud Io. Lucium de regno Dalmat. et Croat. lib. II. cap. 3. Gentes Pannonicas vocat Hermannus Contractus, nempe ab eo tempore, quo in Pannoniam, antea ab Hunnis infessam venerunt.*

§. LIX. Ab excessu Ludovici IV. Lotharingia desit habere reges, ac deinceps Ducibus paruit, iamque regni Germanici deterior fortuna, et regum minor vis atque potestas fuit. At enimvero ius dominiumque supremum Lotharingiae, quatenus in ditionem Germaniae venit, regibus Germanorum non ereptum est, neque Giselferto licuit, Lotharingiam, omnium Procerum consensu regi Ludovico IV. concessam et traditam, suo arbitratu adimere legitimo regi, et transferre aliorum. Praeterquam enim quod id non erat in potestate Giselferti, Ludovicus quoque, summo Zvendebaldo, iure proximus extitit, et voluntate suffragioque procerum, ad quos ea res pertinuit, Lotharingiam obtinuit, eamque Germaniae rursus addidit, atque hinc non ad alios, quam ad successores Germaniae Reges, nominatimque ad Conradum I. transit, cui Giselferti motus fraudi esse non potuit, multo minus prohibuit,

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

hibuit, quin post Conradi I. mortem iure suo uteretur Henricus Auceps, regniqve ad se delati accessionem et partem, iuste repeteret ac vindicaret. *Vid. Luithprandus hist. lib. II. cap. 7. Otto Frising. Chron. lib. VI. cap. 19.*

§. LIX. Non tamen sibi defuit Carolus simplex, et Lotharingiam regno Germaniae subtraxit ad tempus, et citra iustam possidendi rationem, aliquandiu retinuit, sed tandem causae diffusus, pace inita, vero ei qve supremo domino Henrico Aucupi reddidit, vitiumqve *invasoris* agnovit, et facta restitutione, sustulit penitus atqve amovit. *Reginonis supplementum An. 914. Sigbertus An. 923.*

§. LX. E contrario quidam movent omnes machinas, ut probare possint regnum Lotharingiae iure devolutum fuisse ad Carolum simplicem, idqve vel eo argumento conficere volunt, quod post Ludovici IV. obitum Lotharingi sui iuris facti, liberum eligendi ius acceperint, et revera etiam sibi regem elegerint, atqve adeo Lotharingiam a regno Germaniae separarint. Pro qua sententia propugnat *David Blondellus in assertione genealogiae Francicae, pariterqve Franciscus Haraeus, qui affirmat, traditionem, sive cessionem Caroli simplicis non fuisse validam, neque hinc Germanos ius in Lotharingiam acquisivisse, in anal. Brabant. in Car. Simpl. XVI. Brab. Princip. Quam ob causam scriptor dissertationis historicae et politicae anno MDC LXII. Gallica lingua editae appellavit, Henricum I. et Ottonem I. Lotharingiae usurpatores, ut nota manifesta qve eorum iura oppugnaret, quae etsi omnium veterum historicorum consensu tradita comprobata qve sunt, tamen ab horum sententiis longissime discedunt, vel quia persuasione gloriae atqve studio in suam gentem, vel spe quadam utilitatis eo se adduci patiuntur.*

§. LXI. Illud quidem largior, Lotharingiam, priusquam Ludovico Germanico suo et proprio iure regenda obtigit, rationes a regno Germaniae separatas habuisse. At postquam ab eo acquisita est, portionem regni Germanici factam, ac deinde inter Ludovici Germanici filios Ludovicum Carolumqve divisam, atqve adeo pro rata utriusqve parte finibus Germaniae conclusam atqve comprehensam fuisse. Hinc rursus in Carolo Crasso, qua rege Germaniae coaluit, atqve inde ad Arnolphum in regno Germaniae successorem pervenit. Ab eo tempore Arnolphus Zvendebaldum regno Lotharii, quatenus ad ditionem Germaniae accesserat, voluntate et assensu Ordinum praefecit. Extincto post Arnolpho, Ordines, a Zvendebaldo ob graves et cum salute sua coniunctas causas alienati, Ludovico vero legitimoqve Arnolphi filio, ac nuper apud Forchemium creato Germanorum regi se tradiderunt, prorsusqve iterum cum Germania coaluerunt. Aptus idoneusqve testis est Regino, Lotharingiae Optimates noluisse a Germania seiungi,

gi, et Arnolpho etiam Lotharingiam Zuendebaldo assignare volenti initio contradixisse, nec nisi anno sequenti consensisse, *ann. 894. 895. Brevis Zuendebaldi historia extat, apud VVilhelmum, Hedam, qui hic Reginonem exscripsit, in catal. Episcop. Traiectensium p. 67. 68.*

§. LXII. Itaque salvo iure suo Lotharingi in ditionem Zuendebaldi transferunt. II. Non coacti, sed rogati ipsum admiserunt. III. Fundamentum huius rei non in plena Arnolphi potestate, sed in libero suffragio suo posuerunt. IV. Ius *postliminii* retinuerunt, idque etiam usu probarunt, quum in regni Germaniae fidem obsequium redierunt. V. Causae fuerunt multae, et inter eas profecto gravissima haec, quod Zuendebaldus regnum ex procerum populiqve consensu delatum praeter et contra eorum voluntatem iniustitia et crudelitate polluisset, procerumqve dignitates et iura violasset, neque regis, sed hostis animum rebus factisque declarasset. VI. Cernitur hic necessitas evidens, quae movit Ordines, ut Zuendebaldum privarent regno, cuius ea tunc ratio erat, ut ab assensu et suffragio Ordinum penderet. VII. Proinde bello, quod eo rerum statu extremum erat servandae libertatis remedium, iura atque immunitates suas propugnarunt, et in *facto* violatarum regni legum manifesto sese opposuerunt, praelioqve superato interemerunt. VIII. Caeso Zuendebaldo, adhuc supremum ius potestatemqve regni Germanici agnoverunt, et Ludovicum IV. pro rege suo legitimo habuerunt, solenniterqve declararunt. IX. Acta quidem huius conventionis deperdita sunt, sed nihilominus ex Regione liquet, proceres regni Lothariani non aliter, quam mero liberoqve suffragio regem sibi constituisse. X. Regna ergo veterum sequiorumqve Germanorum vel dignitatem praecipuamqve duntaxat auctoritatem, vel potestatem, eamque populi suffragiis adstrictam habuerunt, et procedente tempore etiam modum formamqve mutarunt, atque adeo ad unam et communem regulam exigenda non sunt, quod vel de primo Burgundionum regno constat, *Gvillim. de reb. Helvet. lib. II. cap. 8.*

§. LXIII. Quamobrem Carolus simplex nullo iure invasit Lotharingiam, quippe Germaniae regno iam pridem coniunctam, et proxime iterum *postliminio* innexam. Omnino enim ad Conradi I. tanquam legitime electi in regno Germaniae *successoris* dominium pertinuit, nec patientia, neque cessione eius amissa est, cum priusquam id impedire posset, fatis concederet, atque omne ipsius ius, in quantum ad regnum Germaniae spectabat, libera et legitima *electione* ad Henricum Aucupem devolveretur. Qui simulac represit Hungaros, statim se comparavit ad repetendam Lotharingiam, finesque regni, quos Conradus I. non defenderat, diligenter et animose tutatus est, atque ea res ipsi pariter gloriosa, et Germaniae salutaris fuit. Autore VVittechindo constat, Henricum Aucupem *ob regnum Lotharii movisse castra contra Carolum*
(*Simpli-*

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

(*simplicem*) eiusque saepius fudisse exercitum, virumque fortem adiuvisse fortunam, *annal. lib. 1.* Conradus equidem nihil de regno Germaniae detraxit, nihilque pro derelicto habuit, sed pro misero temporum statu limites regni non custodivit, atque hanc ob causam Principes vel maxime offendit. Indicat hoc *Gobelinus Persona Cosmodromii aetat. VI. cap. 46.* Non vero hinc iuste acqvirendi titulum sumere sibi potuit Carolus simplex, quando Conradus I. componendis domi rebus intentus atque occupatus, non statim quidem eius conatibus obsistere valuit, neque tamen ullum *derelicti* iuris indicium praebuit, et animo ac voluntate Lotharingiae dominium retinuit, idque ab excessu eius vindicavit Henricus Auceps, neque alia, quam hac tali ratione vindicare potuit, et firma demum mutuaque pactione prorsus atque omnino stabilivit. *Reginonis supplem. DCCCCXXIV. Sigebertus ann. 923.* Cuius cessionis causa sic bello accepta referri debet, ut totum eius fundamentum ponatur in vero, nec dum extincto supremo iure, quod Germania a tempore coniunctae Lotharingiae obtinuit, quodque Rex Germaniae Conradus I. cum omnibus partibus atque accessionibus suis transmittit atque devolvit ad Henric. Aucupem Germaniae regem. *Hadr. Valesius* studio praeterit quaestionem de iure Caroli simplicis, neque tamen inficiatur, *regnum Lotharingiae cum regno Germaniae fuisse coniunctum, Notit. Galliarum in Lotharii regno.* Minus sincere, et nimis audacter pronunciavit scriptor *dissertationis Gallicae anonymus*, qui regibus Germanicis, non quatenus Germanicis, sed quatenus Regum Francorum sanguine oriundis Lotharingiam fuisse obnoxiam putat, tantumque abest, ut iure possessam concedat, ut quoque nihil praeterquam eius *usurpationem* largiatur. At vero hoc omni ratione destituitur, et repugnat divisioni superius memoratae, quae suum cuique iustribuit, Germaniamque in eum statum deduxit, ut posthac ab imperio Francico libera separataque esset. Cum tali et tam iusto inter gentes titulo nixa per se confisteret, non alii et separato regno quidquam acqvissit, nec alius et separati regni rationem in acqvirendo habuit, sed sibi ipsi acqvissit, eo modo et iuris effectu, quo dominium et acqviritur, et stabilitur inter gentes. Deinde accessit Lotharingia, postquam Germania iamdudum consensu et pacto suam et divisam a Francica ditionem tenebat. Iuste ideo Germaniae in separatos fines descriptae Reges acqvissiverunt regnum Lotharingiae, et legitime possederunt, neque facto suo commeriti sunt, ut Lotharingiae *usurpatores* appellentur. *Michael Antonius Baudrandus in Geographia nuper edita* Lotharingiam Galliae regionem nominasse contentus, nihil ad huius argumenti notitiam attulit, etiam alias in regionum urbiumque nominibus ad mediae aetatis historiam pertinentibus sequitur Hadrianum Valesium, et sine dubio innuit Galliam Belgicam, quomodo Lotharingiam appellari constat, *Gottfr. Viterbiens. Chron. part. XVII. pag. 470.* Non capio, quid sit, quod

Nico-

Nicolaus Clemens Trelaeus scripsit, Ludovicum, Carolomannum, Carolum Crassum, Arnolphum, Zvendebaldum, Ludovicum IV. Conradum fuisse, interreges, confusisque imperiis Lotharingiae praefuisse, in *Austras. reg. p. 61.* Non enim dici possunt interreges, qui suo et vero iure regnarunt, etsi vel maxime ponitur fuisse interregnum, antequam plerique eorum regnarent. Multo minus Lotharingiae confusis imperiis praefuerunt, quando iidem Germaniae et Lotharingiae Reges fuerunt. Nec desunt tabulae, in quibus superiores Germaniae Reges *praedecessorum* regumque nomine appellati sunt a veris regibus, et in Lotharingia successoribus. Extat eam in rem diploma anno DCCCCXLVI. confectum, in quo Rex Germaniae Otto I. ad quem supremum Lotharingiae dominium spectabat titulo *praedecessorum* cohonestavit Arnolphum, Zvendebaldum, Ludovicum Arnolphi. F. et ius atque supremam eorum potestatem in Lotharingiam agnovit et fassus est, *apud VVilb. Kyriandrum Aug. Treviror. annal. part. XI.* Illud vero Conradi I. regis iuri non officit, quod eodem in diplomate Carolum simplicem, nulla facta Conradi I. mentione, Ludovico statim subiunxit. Nam et ibi omisit Henricum Aucupem, de quo tamen non ambigitur, quin Lotharingiam armis repetitam, et iurata Caroli simplicis cessione traditam in ditione et potestate sua habuerit. Carolus inferitur, non quod *invasions* vitium Conradi I. patientia aut pactione purgarit, sed quia in regno iniuste occupato *concessionem* legitimorum regum per se validas contrario facto non prohibuit, atque *Abbatiae Traiectensis* cum Trevirorum metropoli coniunctionem in statu, quo hactenus erat, reliquit. Conradus autem domi impeditus, nec praevenire Caroli invadentis impetum, nec statim reprimere potuit, neque expectavit talem *violentiam*, quae cum iusto bello nihil commune habuit, quaeque non Lotharingiae ius, sed solam eius administrationem interceptit. Multis enim actibus et signis testatum fecit Conradus Rex, nolle se pro derelicta habere Lotharingiam, quippe quam recuperare omnino voluit, atque eam ob causam Giselbertum Lotharingiae principem, antea factiosum et perfidum, secum redegit in gratiam, et versus Lotharingiam movit, atque illius repetendae spem non abiecit, quod dominii non derelicti insigne fuit documentum. Quam in sententiam vel unicum, quatenus praesenti instituto sufficit, adduco Liuthprandum, qui simul causam affert, quamobrem Giselbertus ad officium fidemque Conradi I. redierit, *hist. lib. I. cap. 7. Suffragatur Sigebertus Gemblacensis Chronograph. an. 914.* Cum haec fierent, et reliqui etiam Germaniae Principes Conrado I. reconciliarentur, solus Baioariae Dux Arnoldus pertinax fuit, atque in Hungariam profugit, et usque ad Regis mortem illic permansit, *apud Sigebertum ibidem, et apud Andream Presbyter. in Chron. Bav. pag. 34.*

§. LXIV. Quamvis autem deinceps forte non idem esset animus et consilium

Zzzzz (c)

filium

filium omnibus Lotharingiae proceribus, tamen haec studiorum voluntatumque subsequuta dissimilitudo obligationem antea contractam non sustulit, nec efficere potuit, ut ius Conrado I. semel libero legitimoque Procerum Lotharingorum suffragio in Lotharingiam quaesitum ullo et idoneo et sufficienti argumento labefactaretur. Iohannes quidem Monachus Nussiensis fide antiqui *Collectoris* refert, per haec tempora Reges Francorum gubernasse Brabantiam et Lotharingiam sed non diu, *Magn. Chron. Belg. in Conrado I.* Nec modo, quod Lotharingiam attinet, non diu, sed ne iuste quidem, quando ius regendi specto, quod fuit mansitque penes Conradum I. Praeter meritum Christophorus Brovverus, vir ceteroquvi rerum Lotharingicarum peritissimus, affirmat, per ignaviam foecordiamque Conradi accidisse, ut ius Lotharingiae transferretur ad Carolum simplicem, quod publica diplomatum subscriptione notum testatumque facere consuevisset, *annal. Trevir. lib. IX. p. 446.* Gessit, fateor, se pro Lotharingiae domino, et sacris profanisque rebus ibi disponendis curam adhibuit, *apud Ioannem Chapeavillium rer. Leod. tom. I. cap. XL.* Verum ista usurpatio ius dare non potuit, neque *occupationis* titulus valuit, cum Lotharingia non esset nullius, nec *civiliter* possideri desineret, eo quod de animo voluntateque Conradi I. satis constaret. Aubertus Miraeus existimat, Ludovico IV. sine liberis mortuo, *Carolo simplici, ut legitimo heredi, iure licuisse non regnum modo Lotharii, sed Germaniam quoque, ipsam, si par in armis vis fuisset, repetere, Cod. donat. cap. XXVII.* Eandem in sententiam Iacobus Sirmondus, et alii plures discesserunt. At quia Germania iam dudum Francici iuris esse desierat, et superiori divisionis pacto in suos separatosque fines descripta, atque a regno Franciae Occiduae profus seiuncta erat, nulla et quidem solida ratio afferri potest, quamobrem Carolus simplex persequendi in Germaniam Lotharingiamque iuris animum retineret, propterea quod ratione eius nullum plane ius habuit, et sine Conradi I. voluntate etiam nihil ibi acquirere potuit, atque adeo sine titulo regnavit in Lotharingia, quatenus ea Germanicae ditionis fuit. Paulus Aemilius narrat, Carolum simpl. recipisse Lotharingiam, et non obscure forsan ius *postliminii* denotasse videtur, quod tamen voluntati et pacto superiorum dividendum non congruit, et Franciae a Germania dudum separatae adversatur. *lib. 3. de reb. gest. Franc. Sed is mea quidem opinione secutus est Sigebertum, qui receptionem facti, non iuris designat.*

§. LXV. Quare sicut regnum Germanicum suffragio et iudicio eligentium Germaniae procerum ad Conradum I. non obnitente et reclamante Carolo simplice, ex iusta causa delatum est, ita Lotharingici Ordines initio cum eligentibus his consensere, et una eademque sententia ius atque potestatem in se Conrado I. libenter meritoque assignarunt. Fuit ergo hic verus titulus et legitima *electio*, quae animos consiliaque optimatum Lotharingiae iunxit, vel si accurate loqui cupio, fuit potius *creatio*, quae eo valet, ut ius quaesitum

minia

(5) 2222

tum

tum significantius exprimatur, quod in tantum Germaniae conveniebat, in quantum ei innexa erat Lotharingia, atque hoc modo fiebat, ut Lothariani proceres nec transferendi Lotharingiae domini facultatem, neque eximendi se ab imperio regum Germaniae potestatem haberent. Sine dubio haec firma iuris Germanici ratio movit tandem Reges Carolum simplicem, et Lotharium eius nepotem, ut fide iurisiurandi interposita de Lotharingiae possessione decederent, atque ei in solidum renunciarent, idoneisque et veris dominis restituerent, atque vel his rebus iustitiam causae Germanicae approbarent. Vtrumque testatur Sigebertus, et Lotharingiam ab Henrico I. vindicatam, atque ab Ottone ipsius filio defensam luculenter tradit, *ann. 923. et 980.* Quod adeo certum manifestumque est, ut regni Lothariensis annos titulumque prudentes scientesque distingvant, et ius Germaniae diu fundatum firmatumque apto et sapienti consilio ostendant atque testentur. Extant diplomata et chartae apud Miraeum, Chiffletium et passim, quae historicis lucem asferre possunt. Tanto minus habuit *Guilelmus Marlot*, cur de Ottone Imp. dubitaret, et *Vilhelmo Nangio*, nugis naeniisque referto assentiretur, *metropol. Remens. hist. tom. II. p. 30.* Etenim non fallens summae potestatis argumentum fuit, quod Otto I. fratrem Henricum Lotharingiae praefecit, eumque nexu clientelae sibi devinxit, *apud Frodoardum Chron. ann. 939.* Ratio probandi in eo sita est, quoniam, qui provinciae alicuius Ordines populumque ad obsequium redegit, atque ius in eam a patre transmissum et roboratum iusto gentium more tutatus est, et potestatem hanc revera tenuit, et usu atque exemplo comprobavit, is non potuit non habere supremum et civile eius imperium, atque adeo nemini tanquam domino clientelae obnoxium, vel quoquomodo dependens. Nunc vero quum de Ottone M. quaeritur, hoc firmis evidentibusque iudiciis constat, et res ipsa loquitur, eum iure regni instituisse Lotharingiae duces, et ducatum concessisse ac tradidisse, et omnes summi imperii actus revera exercuisse. Vtique igitur operam perdunt omnes, quotquot existimant, *Ottonem II.* a rege Francorum accepisse Lotharingiam beneficiariam, quam suo et a nemine, tanquam a superiore et concedente deducto iure, tenebat ac tuebatur. Quorsum spectat *Sigebertus ann. 945. et 980.* Ingenue *Paulus Aemilius* scribit, *Carolus Lotharii fratrem, tradito ab Ottone II. Lotharingiae ducatu, beneficiarium Caesarum iureiurando effectum esse, lib. 3. de reb. gest. Franc.* Nec dissentit *Robertus Gagvinus*, qui Lotharingiam beneficio *Otonis Carolo* datam memorat, *lib. 5. cap. 6. hist. Franc. Neque hic praeteriri debet Io. Jacobi Chiffletii commentarius Lothariensis.*

§. LXVI. Vehementer quidem Reges Francorum pro Lotharingia ditioni suae coniungenda annitebantur, et portione, quae ex pactioe *Marfensi* obtigerat, non contenti, citeriorem quoque et Germanicam contra ius

Zzzzz 2 (c)

fasque

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

fasque conatu interdum non irrito invadebant, atque ad imperata faciendâ adigebant. Sed cum ea deinde cederent, rationesque suas necessitate belli mutatas ad iustitiam referrent, Francorum Proceres Germanici nominis aemulatione commoti, Carolum simplicem regni possessione multarunt, animosque sensim a propagine eius abalienatos, in aliam, et quidem Capetinam familiam inclinarunt, atque ab excessu Ludovici V. nullos posthac ex genere Karolino reges habuerunt. *Causam offensae exponunt Paulus Aemilius lib. 3. Marchantius Flandr. lib. 2. p. 222.* De Lotharingia autem semper cum discrimine, quod ante memoratam divisionem respicit, tractandum est, quatenus vel cum Germania, vel cum Francia Gallica coaleuit, atque adeo vel ceterior, vel ulterior facta est: ceterior deinde tributa est in superiorem, cui Allatia, quam studiose perquisivit *Cl. Ulricus Obrechtus*, accessit et innexa est, et inferiorem, quae patebat ultra Treviros, aliosque intra Germaniae per Ludovicum Germanicum ampliatae fines complectebatur. Ad quod argumentum spectant omnino *Bronneri annales Trevirenses.*

§. LXVII. Caeterum potior iuris ratio causaque fuit Germanis, ut ex alia stirpe Reges sibi eligerent, quam ea quidem esse potuit Francis, quorum familia regnans nondum defecerat, atque dubia saltem, nec omnino manifesta eligendi libertas erat. Nisi igitur, mortuo Ludovico quinto, Franciae Gallicae populus sui iuris factus est, non apparet, quamobrem ei potestas auferendi regni tribuatur. Praesertim quum agnationis ratio intervenit, et ius succedendi notum evidensque est, maxime in eo regno, quod inde a Carolo Calvo ad omnes ex *divisa Francorum linea* per virilem sexum descendentes pertinebat. Contra Germani defuncto Ludovico IV. Arnolphi filio, in eum sane statum devenerunt, ut suo liberoque eligendi iure uterentur. Non enim modo dudum sub Francis esse desierant, sed quoque in regno separatim constituto, et usque a Ludovico Germanico ad Ludovicum IV. *in separata serie* ultimum continuato, tantisper manserunt, dum is e vita decederet, *lineamque divisam* finiret. Hoc modo ius regum Germanorum morte Ludovici IV. plane extinctum est, populusque liberam eligendi potestatem obtinuit, et ruentis prope reipublicae fulcimentum gravi et iusta ex causa quaesivit. Quo tempore is rerum status erat, ut reges ex Saxonia peti necesse esset, regnique insignia ad Ottonem Saxonum ducem perferrentur. Qui aetatis excusatione usus, auctoritate et suffragio suo effecit, ut Conradus Rex Germanorum designaretur. Totum *electionis actum* eventumque breviter et ingenue describit monachus Corbeiae Saxonicae *Vitichindus.* *Primus Carolorum apud Orientales Francos imperantium Lothovitus ex Arnulfo fratre Karoli, huius Lotharii Regis proavi, natus erat. Et patulo post. Regi autem Lothovico non erat filius, omnisque populus Francorum atque Saxonum quaecebat Ottoni diadema imponere regi.*

regni. Ipse vero quasi iam gravior recusabat imperii onus: eius tamen consultu Conradus quondam dux Francorum ungitur in regem. *Annal. I.* Quae res quidem opportune peracta est, et iuris apud gentes comprobati effectum habuit, et feliciter etiam successit. Etenim sciebant Germani, et recte iudicabant, regnum suae nationis separatum esse a Francis et liberum, atque hoc iure posse uti in actibus iure gentium licitis, et extincta *regnante linea*, non se impediri, quin alios ex sua liberaque Teutonicorum natione reges eligant, remque publicam fervent. Ex adverso Carolus simplex in regno alieno, et solenni iurataque pactione separato, armisque defenso non modo non ius prohibendi habuit, sed ne Franciae quidem regnum tueri potuit, rerumque adeo afflictarum remedium domi non reperit, sed foris quaesivit. In his Caroli simpl. angustiis, atque in his procerum disidiis sane Respublica Germanorum peritura erat, si consilium et auctoritatem, et regem a Francia Gallica expectare debuisset. Paulus Aemilius diffiteri non potuit, Carolum simplicem petuisse auxilia Henrici Aucupis, et sibi ipsi consulere non potuisse. Profecto non sterisset Germaniae regnum, sed ab Hungaris Venetisque eversum fuisset, nisi Francorum Saxonumque populus elegisset Henricum Aucupem, regemque accepisset ad resistendum barbaris manu et consilio promptum. Etenim una tunc spes in armis erat, et ignavus timidusque rex salutem publicam servare non poterat, quando non praeda solum sed libertas ipsa petebatur. Id quod consilio atque iudicio Conradi I. et principum populi que suffragio ex asse congruebat. *VVichind. annal. Sax. I. Ditmarus Merseburg. Chron. lib. 1.*

§. LXIIX. Quamobrem iusta liberaque fuit Germanorum *electio*, et multis solidisque fundamentis innixa est, quae nullis quidem argutiis hactenus convelli potuerunt. Ac I. Germania non fuit innexa Franciae, neque voluit Carolus M. ut hanc legem acciperet, atque in Francorum provinciam redigeretur. II. Postquam vero Francica esse desiit, non mansit in eo statu, quo antehac erat coniuncta cum regno Franciae, sed iam suo atque separato a Francia Gallica imperio utebatur. III. Non enim modo *lineae* regnantes, sed etiam regna ipsa seuncta sunt, cum ea res inter pares habilesque *dividentes* acta, eorumque iureiurando pariter et procerum cuiusque regni consensu firmata fuerit, et iure gentium robur acceperit. IV. Speciatim moribus Germanorum tandiu Franciae Germanicae imperium apud Ludovici Germanici propaginem mansit, donec aliquis ex ea tanquam primi in *separata linea* acquirentis superesset. V. Supremum ergo dominium Franciae Germanicae transactione Fontanidensi translatum alienatumque est, adeo ut deinceps *lineae* a Carolo Calvo descendentes nulla ratio haberetur. VI. In qua causa iudicio populi Germanici standum erat, qui ius *divisae lineae*, quae Germaniam acquirit, pro natione Germanica, extra quam erat Carolus simplex,

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

interpretatus est, eamque sententiam publice dixit, et inaugurationis actu declaravit. VII. Itaque nihil impediēbat agnatio, quo minus *linea acquirentē* sublata, regnum Germaniae ad aliam, eamque nationis Germanicae familiam transferretur. IIX. Enimvero ius regnandi, quod *partitia cessione* acquirenti Germaniam obtigit, in gente Germanica fundatum, et iusta ac diuturna et sexaginta annos excedente possessione in Ludovici Germanici posteris continuatum, ac deinde post fatalem eorum casum, ad alias Germanicae nationis familias ex gravi necessariaque causa translatum, ac septingentis et septuaginta annis sine contradictione cultarum Europae-gentium sub nomine et iure Germanico servatum fuit. IX. *Linea*, quae a Carolo Calvo constituta est, auxilio eqvidem Ludovici Germanici se firmavit, ac deinceps tempore irruptionis Normannicae suis viribus se defendere non potuit, Germanorumque regno iterum se iunxit et paruit, ut necessitati cederet, exitiumque vitaret. Contra Germani a Francorum imperio separati, nunquam a iure suo discedere, neque cum Francis in regni societatem redire voluerunt, atque hanc libertatem omnibus rebus potiozem duxerunt, et sobolem Karolinae stirpi agnatam regno suae nationis arcendam esse sapienter putarunt. X. Sive enim ex iuris, sive ex prudentiae capite statuatur, consilium hoc maturum et rectum, atque in tantum cum Germaniae salute coniunctum fuit, in quantum aditus praecluebatur Francis ad imperium in Germanos capesendum. XI. Quod Germanorum institutum deinceps imitandum esse censuerunt Franci, cum defuncto Ludovico V. Karolini sanguinis nullam rationem ducerent, Carolumque eius patrum, et Lotharingiae ducem praeterirent. Sed non pari et eodem iuris momento, quo Germani se tueri poterunt, propterea quod Francorum *linea* nondum tota defecerat, ratioque necessitudinis propior obstabat, quo minus perinde liberum eligendi ius haberent, ac Germani. XII. Quoniam vero nihilominus Franci aliam et a Karolina diversam familiam evexerunt ad Franciae regnum, non est, cur graviter ferant, Germanos hoc iure fuisse usos, hoc magis, quod extincta Ludovici IV. *linea*, cui se et nationis suae regnum addixerant, eam eligendi libertatem consecuti sunt, et re ipsa demonstrarunt. XIII. Saltem enim tantundem effecit et valuit Germanorum *electio*, quantum efficere et valere potuit *electio* Francorum, qui Carolo duci iuris per agnationem quaesiri viam aditumque intercluserunt. XIV. Etsi autem utrinque non fuit idem ius et ratio aequaliter movens, ut paulo ante dixi, tamen adducitur quoddam indicium *praesumptae mentis* Caroli a regno Franciae alienioris, idque non prorsus inane videtur, et extat apud Paulum Aemilium, qui tradit, eum *Germanorum imperii totum fuisse*, cuius auspicio beneficioque ducatum Lotharingiae tenebat. Non minor autem metus, nec debilior coniectura fuit Germanorum, Carolum simplicem excludentium,

tium, quippe qui ab initio praecipue in Franciam Gallicam pronior erat, nec multo post fines Germaniae infestabat, et iniquum in Germanos animum his et aliis rebus declarabat. Quem cum postea mutaret, Germanosque sibi conciliaret, ac Lotharingiam redderet, hoc existimari coepit non modo negligentiae, sed etiam iniuriae in Francorum nomen admissae argumentum, adeo ut traderetur in custodiam, regnique possessione privaretur. XV. Quanto sapientius ergo Germani eum regem accipere noluerunt, ad quem accipiendum nullo iuris vinculo obligati erant, praesertim cum ex natione sua accersere et eligere reges idoneos utilesque possent, et omnino etiam deberent. XV. Quorsum afferri solet Conradi I. necessitudo cum genere Karolino, ut ratio causaque *electionis* Germanorum exprimat. Quae non solum incerta, sed quoque falsa est, et refellitur auctoritate veteris Francorum Chronici, quod extat in *bibliotheca Vindobonensi apud P. Lambecium lib. II. p. 394.* Tum vero Germani lege quaedam necessitatis inevitabilis non erant adstricti ad agnatam *lineam*, et ab ea interdum ratione gravissima ducti recedebant, id quod Conradi I. e vita decedentis, et fratre praeterito, regni insignia ad Henricum aucupem perferenda tradentis exemplum abunde et evidententer demonstrat. XVI. Pariter dubia et controversa, necdum satis probata est origo familiae Capetinae, quatenus stirpi Carolinae accepta fertur, et ab ea per virilem legitimumque sexum ducitur, quam non pridem sexaginta scriptorum testimoniis impugnavit *Ioannes Ludovicus Schonleben in dissert. de prima origine Augustis. Domus Habsburgo-Austriacae proleg. part. II. cap. 6. §. 4. et seqq.* XVII. Vt cumque autem se habeat Karolinus ille ortus, sane indubitata ac legitima fuit Caroli Ducis Lotharingiae agnatio, et propiori gradu Ludovicum V. contigit, et ad tuendam successionis ex transverso causam per se suffecit. XIX. Illud certe futile est, et nullam veri speciem habet, quod ex sanguine Karoli M. ius sumitur ad asserendam Capetinis successionem in imperium Romanorum, et omnia regna provinciasque ab eo possessas. XIX. Quod invertit Schonlebius, et potiori ratione de Austria Habsburgiis affirmari posse arbitratus est, atque hos *Caroli M. primogenitos* appellandos esse pronuntiavit. Sed non distincte, nec accurate loquitur de imperio Romanorum, et regno Franciae, et regnis atque provinciis aliis, quae diverso acqvirendi modo ad Karolum M. pervenerunt, et diversa etiam parendi conditione fuerunt. Simul impedita difficultatibus et dubitationibus *genealogia*, fragile lubricumque fundamentum ponit in serie descendentium foeminea, quae in Imperio et regnis ad virilem sexum pertinentibus nec locum habet, nec ius largitur. XX. Caeterum successio, quoad ea in regno Germaniae fuit, ex voluntate et iudicio populi intra *lineam* primi acqvirentis valuit et aestimata est, sed ultra eius posteros non duravit et continuata est, atque illis extinctis, reges non ratione Karolini sanguinis, sed suffragio constituti ac renunciati sunt,

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

sunt, regniqve huius titulum et ius potestatemqve *electione* collatam, et omnium Europae gentium consensione approbatam perpetuo et septingentis annis amplius retinuerunt, et tam diuturna atqve non dubia tot seculorum possessione se muniverunt, et ipsi deniqve reges Capetini, Valesii pariter et Bourbonii agnoverunt et facti sunt, atqve ex his praecipue regnantis etiamnum *lineae* magnus conditor Henricus IV. id assensu suo comprobavit, quamvis aliqui rerum consiliorumqve Europae Christianae arbitrium summo studio captaret. Quin etiam hodierni, iique speciosi *reunionum et dependentiarum* tituli non spectant ad repetendam Germaniam, quae iam ultra septingentos annos Francorum esse desiit, et nunquam Capetinis paruit, sed ob cessos pace Vestphalica Episcopatus adordnatur. Proinde aliquid monstri alunt, qui seorsim instaurandum Austrasiae regnum suspicantur et cogitant, quando et ingenium monarchiae Gallicae ignorant, et rerum consiliorumqve imperitiam oppido testantur. Igitur mihi non satisfacit in hoc argumento *Gabriel Schruederus* *introd. in ius publ. part. gen. cap. 4. p. 108.*

§. LXIX. Sed enimvero ex ruinis antiqui Lothariensis regni, duo Lotharingiae *ducatus* exorti sunt, quorum alter insignem Mosellae tractum, alter magnam Brabantiae partem complexus est, et uterqve cum regno Germaniae ita coaluit, ut uterqve esset vera eius pars, et eodem iure contineretur. Ac ducatus quidem Mosellanus sine omni dubitatione mansit in fide et clientela Regum Germaniae, et comprehensus est ambitu superioris Lotharingiae, atqve aliquandiu coniunctam habuit Ripuariam et Cifnosanam regionem, et utramqve Henricus Auceps, et Otto I. in potestate sua tenuerunt, et utriqve etiam supremo iure suo duces imposuerunt, *apud Sigebertum ann. 923. 945. Gobel. act. VI. cap. 47.* Deinde Otto II. Ripuariam, quae Lotharingia fuit inferior, Carolo Lotharii Francorum regis fratri sub auspiciis Germanicis habendam attribuit, et eo iure nunquam cessit, *Sigebertus ann. 977. Ibidem Franciscus Haraeus, qui ratione huius Lotharingiae in reges nostrates iniquior est, ante quem Petrus Divacus scripsit testatusqve est nexum beneficiarium, quo devinctus erat Ottoni II. Carolus ob Lotharingiam inferiorem, rer. Brabant. lib. VI.* Itaque Otto II. omni studio illuc incubuit, ut hanc declivem Lotharingiam iuri nominique Germanico servaret, et nova, eaqve iurata Lotharii regis Francorum cessione, quae titulum occupatione firmiorem dabat, verum atqve supremum dominium sibi confirmaret, *Sigebertus ann. 980. Christophorus Broverus annal. Trev. lib. X.* Robertus Gagvinus existimavit, Lotharingiam ad Ottonem usque III. permansisse: quod si de supremo in eam iure ac potestate regum Germaniae intelligere voluit, erroneum est, quoniam non ignorare debuit, Imperatores, in quantum Germaniae Reges, etiam sequentibus seculis, et continuato supremi domini iure res ducatus huius disposuisse, et inter Saliqvos Henricum V. ex lege maiestatis eo pri-

privasse Henricum Limburgium, et Godofrido Comiti Lovaniensi assignasse, *Sigeb. an. 1106. et an. 1107. ubi exducem appellat.* Nam de coniunctione Lotharingiae verba ea me interpretari prohibet Ottonis II. beneficiaria concessio, quandoquidem ea spectabat ad inferiorem Lotharingiam, quae iam tum a Mosellanorum tractu seiuncta erat. Postero tempore accessit ad Lovanii Comites, et Ducum Brabantiae titulum auxit, atque hinc factum est, ut Godofredi Lovaniensis posteri Lotharingiae pariter et Brabantiae duces sese appellarent. Quod ab aetate Henrici IV. usavenisse tradit rerum Brabanticarum scriptor *Petrus Divaeus lib. VII.* Confidenter scribit Iustus Lipsius, apud Brabantos non reperiri Ducatus nomen ante Henricum Quartum Lovanii Comitem, in *Lovan. lib. I. cap. 13.* E diverso alii primum Ducis Brabantiae titulum ab Henrico III. sumtum affirmant, inter quos praecipuus est *Io. Gerbrandus a Leidis, et causam rationemque ascit huius tituli memorat Chron. Belg. lib. XXIII. c. 14.* Quem sequitur *Iacobus Meyerus in annalibus Flandriae, lib. IX. ann. MCCXLVII.* Nec dissentit *Carolus Scribanus, quando Henricum III. Brabantiae et Lotharingiae Ducem vocat, in orig. Antwerp. cap. IX. p. 94.* Idemque approbant *Petrus Louvrius in notis ad historiam Ioannis Molani cap. LXI. et Ferreolus Locrius chr. Belg. ann. 1247.* Altius repetit *Aubertus Miraeus ab Henrico II. neque mihi non exploratum est, extare tabulas, quae confirmant, Henricum II. nunc Brabantiae seorsim, nunc Lotharingiae et Brabantiae ducem fuisse appellatum. In notitia Eccles. Belg. cap. CCXI. et CCXVI. Aliquando tamen hos titulos variasse constat, et ipse adeo dubitat Franciscus Haraeus, et ab Henrico IV. seriem ducum auspicatur, annal. Brab. p. 232.*

§. LXX. In praesens meo instituto ostendisse sufficit, Lotharingiae inferioris Brabantiaeque ducatum et a regibus Germaniae institutum, et lege beneficiaria concessum et confirmatum fuisse. Quod usu probarunt Otto II. et alii Caesares, quorum morte hoc ius adeo non sublatum est, ut quoque post Ottonis III. decessum, Henricus sanctus ducatum conferret in Godofredum Arduennae Comitem, qui eum titulo beneficii suscepit atque possedit, apud monachum *Nusiensem in magno chr. Belg. p. 95. et 97. Sigebert. ann. 1005.* Is decessit sine liberis, et Imperatore consentiente fratrem a latere successorem habuit, eique deinceps *Conradus Saliqvus ducatum Mosellanum haectenus a Lotharingia separatum sub Imperii clientela tenendum attribuit, rursusque coniunxit. Quo tempore quidem Robertus Hugonis Capeti filius ad occupandam Lotharingiam animum adiecit, sed ea spes irrita fuit, quod Conradus huius nominis II. in ducatu sub auspiciis Germanicis acquisito ius et leges composuit, et nihil, quod fraudi sibi esset, fieri permisit. Sigebertus an. 1026. et 1033.* Ab huius Ducis excessu Mosellae principatus, volente Henrico III. Saliqvo, iterum a Lotharingiae ducatu avulsus est, magnaque rerum mutatio contigit, adeo ut *Gothofredus II. per Imperatoris sententiam ducatu Lotharingiae privaretur. Sigebertus*

Zzzzz (d)

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

an. 1044. seq. 1048. Pari auctoritate ius asseruit Henricus IV. et defuncto sine
sobole Friderico, ducatum Lotharingiae vacuum beneficiario nomine imper-
titus est Godofredo, apud eundem ann. 1065. *Ac idem ille est, cuius meminit*
Hermannus Contractus in Chron. ann. eod. Postea Saliqvorum ultimus Hen-
ricus V. ex capite perfidiae vindicavit in Henricum Limburgi Comitem,
ducatumque ad Godofredum Lovanii Comitem transtulit, atque eum
nova dignitate et insigni regione auxit, *Sigebertus ann. 1106. Iac. Meyerus in an-*
nal. Flandr. an. eod. Petrus Divaeus rer. Brab. lib. VI. et VII. Hadrianus Barlandus nec
temporum notas, nec mutationum periodos ac intervalla accurate exequitur, ac de Godo-
fredo hoc Duce tradit cap. XXVII. XXIX. XXIX. in Chron. Brabantiae ducum. Non si-
bi constat Petrus Louvvius, quum Ducatum Lotharingiae Godofredo in ha-
reditatem traditum fuisse dicit, et deinde statuit, eum ab Imp. Henrico V. non
potuisse dari Godofredo ipsius genero in dotem, *Not. ad hist. Molani cap. LV.*
Nam Lovanii comitatus, qui in Godofredi patrimonio numeratur, non erat in-
tegra Brabantia, et negari non debet, totam Lotharingiam inferiorem, in quan-
tum ducatus nomine venit, foemineum esse beneficium, atque adeo et dari et
accipi potuisse in dotem, quatenus de iure et potestate dantis Imperatoris nunc
certi sumus. *Interim de feudo Lotharingiae foemineo vid. Fr. Haraeus in anal. Bra-*
bantiae Principum p. 166. Quibus ita gestis hic ducatus iterum Godofredo ereptus,
et auspiciis Lotharii II. Saxonis Valeramo Limburgio Comiti attributus est,
sed Lothario vivis exempto, Conradus III. eum Godofredo barbato restituit,
atque in paterna successione confirmavit, *apud Monachum Nuffensem p. 156. et 167.*
Huius nepoti Godofredo praeter studium favoremque Conradi Caesaris, bene-
vertit matrimonium, quod cum Margaretha Limburgia contraxit, atque eo fu-
nesta Limburgiorum odia, et omnes superiorum temporum lites finivit, *apud*
eundem p. 169. nec non P. Divaeum lib. IX. Inde fuit mansitque penes huius familiae
Principes, donec perveniret ad Luxemburgios, Germaniae imperio semper ob-
noxios, inter quos Venceslaus ducta Iohannis III. filia, Brabantiam atque infe-
riorem Lotharingiam ratione imperii acquisitam, atque hoc modo Comitibus
Lovaniensibus concessam et traditam, ac deinde per Iohannae ab iis oriundae
connubium assensu omnium Brabantiae Ordinum delatam, sub auspiciis im-
perii suscepit. De Lovaniensibus a Godofredo barbato descendentibus illu-
stre est Richardi regis Romanorum diploma, anno MCCLXVIII. confectum,
in quo Iohannes I. Brabantiam et Lotharingiam, quam ratione imperii tenuit,
ratione eiusdem a Romano rege recepit in feudum, et exinde homagium praestitit. *No-*
tit. Eccles. Belg. cap. CCXXII. Non potuit inficiari Divaeus, a tempore instituti
huius ducatus, omnes Brabantiae duces inter imperii Principes fuisse connumeratos
usque ad Antonium lib. X. rer. Brab. Haud dubie ergo Venceslaus Luxemburgius,
qui praecessit Antonium, fuit Imperii Princeps, et ratione Brabantiae Imperio
fidelis et obsequens fuit ac permansit, neque cum Venceslai morte ius imperii
expi-

expiravit. Nota enim multumque agitata est controversia inter Sigismundum Imperatorem et Antonium Burgundum, quae ad terras Imperii, et sigillatim quoque ad *Leucorum* ducatum atinebat, et demum ea in re stirpis Luxemburgicae ius ex pacto convento quaesitum versabatur. Quam ob causam a Venceslao Rege legati misi sunt, qui defuncto patruo Venceslao Duce, postularent Brabantiae ducatum sub imperii auspiciis possidendum, *apud Divacum lib. XV. p. 167. lib. XVI. p. 208. et lib. XVII. p. 219.* Illud quoque memoratu dignum est, quod post decessum Antonii, Imperator Sigismundus Luxemburgius, Imperii et suae Domus iurium insigniter peritus, Brabantiae imperialem proscriptionem minatus est, quam minari non potuisset, nisi ius Imperii, et sententiam Electorum eam exposcentium plane cognitam habuisset, *Fr. Haraeus in Ducibus Brab. t. 1. pag. 395. et Divacum lib. XVII.*

§. LXXI. Non potest iam non esse manifestum, quomodo, et quo iure haec Brabantia possessa fuerit, quam Duces Burgundiae non ratione Capetinae stirpis, nec ratione ditionis et patrimonii Francorum acquisiverunt, sed extra illius fines positam, et ex diversa causa partam, ac deinde ab Ottone II. a caetera Lotharingia separatam in fide et clientela imperii retinuerunt. Idcirco postquam Carolus audax Principem Imperii beneficiarium se professus est, et Imperatori Friderico III. solenniter iuravit de Principatibus, quos possedit intra imperii fines, simul ei fidem nomine huius ducatus adstrinxit. *Jacobus Meyerus in annal. Flandr. ann. MCCCCLXXIII.* Per magnum hic omnino pondus habet ingenua regum Francorum confessio et assensus, spectatque eo Caroli II. epistola, in qua et suprema in Brabantiam iurisdictio, et legitimi Brabantiae Principis titulus Philippo Austro Maximiliani I. filio adscribuntur, *apud Pontum Henterum rer. Belg. lib. II.* In qua sententia omnes Francorum reges sibi constant, atque id probant acta illorum temporum, quibus controversia successione Burgundicae contrariis studiis armisque disceptabatur. Cum enim Reges Valelii, caeso Carolo Duce Burgundionum ultimo, plerasque Belgii provincias iure regni repeterent, tum inter eas praecipue Flandriam et Artesiam Franciae vindicasse contenti, nullam de Brabantia litem movebant. Neque etiamnum alia videtur opinio Regis Christianissimi Ludovici XIV. quando ob non solutam ex pacto nuptiali dotem, solo iuris *devolutionis* apud Brabantos receptae argumento persuadere cupiebat, Brabantiam Reginae coniugi, tanquam natu maximae Philippi IV. filiae deberi. Sed haec *devolutio* ad privatas duntaxat successiones pertinet, et locum tunc habet, si nemo ex virili genere superstes sit, qui ad successionem vocari queat, et demum Imperio non potest esse fraudi, cuius est beneficiarius iste Brabantiae Principatus. Eodem iure continetur Limburgi Ducatus, quem Iohannes I. Brabantiae Dux, emptio- nis, et belli transactionisque titulo Brabanticae ditionis fecit, et perpetuo ac

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

inseparabiliter iunxit, Pontus Heuterus rer. Burgund. lib. VI. p. 259. Quamobrem uterque ducatus legē beneficiaria Imperio obstrictus, et transactione Burgundica deinceps comprehensus, necdum a suprema imperii iurisdictione exemptus, et anno MDC LXVII. iterum una cum aliis *circuli* Burgundici provinciis publice talis habitus et agnitus, atque adeo in pristino clientelae statu relictus, ac denuo confirmatus fuit. Nulla imperii reverentia ductus est Petrus Louvuius, quum scripsit, Lotharingiam post Henricum V. non amplius pro domino agnovisse Caesarem, quod falsum esse, non dubiis rerum documentis probavi. Si quidquam posset tribui vulgatis, sed incertis aliquorum *genealogiis*, quae Karolinas Austriasque necessitudines nectunt, non absurde liceret affirmare, Austrios aequae ac veteres Lovanii Comites in Lotharingiae inferioris Brabantiaeque ducatu *postliminio* successisse. Saepius autem mutavit dominos suos, et a familia Karolina pervenit ad Arduennae Comites, hinc ad Haginoae, id est, antiquissimos Hannoniae Comites, atque per hos ad Godofredum Bullonium, paterno genere Flandriae Comitem transit: deinde ad Limburgios, mox ad Lovanii Comites, Caroli I. Lotharingiae inf. ducis haeredes, ut nominat *Monachus Nusiensis*: postea delatus est ad Luxemburgium Venceslaum, dynastis Lovantensibus necessitudine conjunctum, tum ad Burgundiae duces, genere Capetino ortos, et demum ad Austrios Habsburgios, penes quos etiamnum manet. *Pontus Heuterus in Genealogia Brabantica.* Tantum addo de Limburgi ducatu, eum *Luneburgiae* nomine perperam scriptum esse a *Monacho Nusiensis in magno Chron. Belg. p. 351.*

§. LXXII. Reliquus est Mosellanorum ducatus, qui regni quidem veteris Lothariani pars est, et inde ab ultimis Imperii Germanici temporibus ad Germaniam spectat, et intra eius fines iacet, et suprema illius iurisdictione continetur. Etenim Ludovicus iunior patris cognominis in regno Germaniae, parte Lotharingiae nuper auctae successor, istam deinde Lotharingiae portionem, quae Carolo Calvo ex formula pacti Marsanensis obtigit, cessione Francorum obtinuit, totamque Lotharingiam ex integro coniunxit, et Germaniae illigavit. Quod accurate copioseque perscripsit Regino, et partis Lotharingiae, a Carolo Calvo acquisitae, Francorumque regno coniunctae cessionem re ipsa factam, iuraque pactione firmatam esse, luculenter et sincere tradit, *in Chron. ann. 889.* Tali pacto causam dedit bellum a Ludovico iuniori susceptum, cuius metu Ludovicus et Carolomannus inducti sunt in cessionis sententiam, cum intelligerent, propter avum tam acerbè in se consuli, et renovari superiora odia, et arma summi, Lotharingiamque peti. Idcirco e republica fore arbitrati sunt, si parte iuris avum cederent, regni que servandi causa Lotharingiam ulteriorem, Francisque obnoxiam Ludovico iuniori traderent, et suprema eius potestate in solidum se abdicarent. Sine dubio assentiebant.

tiebantur Francorum proceres, et cupiebant hac conditione transigi, ut ne occupandi regni occasionem hosti darent. Verba *Abbatis* concepta sunt, quae sequuntur. *Per id tempus Ludovicus, qui Austrasius* (Francis orientalibus, et adscriptis innexisque eorum regno citerioribus Lotharingis) *impenabat, cognita morte aequivoci sui* (eiusdem nominis Ludovici, Balbi a linguae vitio appellati) *regnum illius* (Franciae occidentalis) *invadere disposuit, et transvadato Mosam imperii fines occupavit* (Lotharingiam ulteriorem, et Franciae hucusque coniunctam, quam Brabantiae scriptores Cismosanam nominant, armis in potestatem redegit) *cui occurrerunt duo memorati fratres* (Ludovicus et Carolomannus, etsi natalibus non legitimis, aut sane dubiis et incertis, tamen in regnandi conditione relicti, regnum dividerunt et administrarunt, facultatemque paciscendi habuerunt) *cum valida manu, sed intercurrentibus vicissim legationibus, nequaquam pugna committitur, sed pax roboratur. Adolescentes, quo impetu foederatus ab eis recederet Ludovicus, portionem regni Lotharii, quam avus paterque* (Carolus Calvus et Ludovicus Balbus) *tenuerat, ex integro illi concesserunt.* Io. Iacobus Chiffletius, qui Lotharingiam multa industria et perquisivit, et Imperio vindicavit, Mosae transitum ad occupandum Barri tractum a Ludovico iunioris institutum fuisse coniecit. Sed expeditio haec imprimis ad Lotharingiam Francorum regno cessam comparata est, quorsum non pertinebat Barrium, si specto antiquum regni Lothariani litem, intra quem Barrium fuisse, doceri potest argumentis minime infirmis, quae causae quoque Chiffletianae inservire possint. Omnino igitur Ludovicus iunior, Lotharingiam Cismosanam, nostri situs ratione ulteriorem, patri suo Ludovico Germanico velut propiori inique ereptam, ac deinde pacis causa pacto Marfanensi cessam, Caroli Calvi, primi separatim acqvirentis, nepotibus eripuit, totamque sub auspiciis Germanicis coniunxit. Namque ab eo non satagente suarum rerum lacesitus est iniusto bello, quod aliquanto post regnante Ludovico Balbo sopitum, sed hoc mortuo rursus acrius excitatum, prius congrua satisfactione componi non potuit, quam reliqua haec regni Lothariani portio Ludovico iuniori in perpetuum traderetur. Quare non ingenue existimat *Anonymus* scriptor *appendicum de securitate imperii publica*, quum ita partibus studet, ut persuadere velit, *paetionem a Balbi filii factam magis personalem, quam realem fuisse.* Ad haec *Ludovico II. Germanico*, rebus humanis exempto, *totum regnum Lotharianum ipso iure rediisse ad regnum Franciae, id est, ad suum totum, et in Carolo Crasso unitum fuisse, Mosamque desuisse esse terminum huius divisionis.* Nec temeravit sibi Fr. Haraeus, quin plane inficiaretur hoc ius, quod Ludovico II. Germanico ex cessione filiorum Balbi quaesitum est: ut non possim non mirari, cur Haraeus eidem regi sub nomine *invasoris* convitium dicat, prorsusque ita se gerat, ut non modo veritatem rei infringere, sed etiam sanctitatem

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

pacti iurati convellere videatur. Postquam enim bellum pace pactioque
 confectum est, desit esse *invasor*, et Lotharingiam satisfactionis causa obla-
 tam et cessam sine vitio tenuit, iureque possedit. Argutiae huic argumento
 non conveniunt, neque iis immorabor. Etenim ratio acqvirendi, et condi-
 tio acqvirentis, et causa modusque cessionis non patiuntur, ut Ludovicus II.
 Germanicus pro se tantum acqvivisse dicatur. Sane iactura Lotharingiae,
 regnum Francorum servari oportuit, atque adeo id inter partes paciscentes
 actum est, ut Lotharingiae pars, quae Francis obtigerat, nunc desineret esse
 Francorum, atque eius dominium ex capite cessionis abalienatum a Francis,
in persona paciscentis Ludovici iunioris transferretur ad Germanos. Sive igi-
 tur suo, sive tutorum nomine, sive sumta auctoritate regia Ludovicus et Ca-
 rolomannus pacem cum Ludovico iuniori fecerint, rata nihilominus firma-
 que manet ea pactio, quam necessitas temporum, salusque regni postulabant.
 Cum enim plerique Francorum proceres regnum ipsum Ludovico Germani-
 co iuniori destinarent, iamque de eo accersendo cogitarent, tum Hugo et
 Theodericus, aliique primores Francorum diversa consilia amplexi sunt, nec
 regnum, sed partem duntaxat regno nuper additam ei tribuendam traden-
 damque esse censuerunt. Proinde Galterus Aureliae episcopus cum his man-
 datis missus est ad Ludovicum Germaniae regem. *Si rex eam regni partem,*
quam ex Lotharii haereditate Carolus Calvus obtinuerat, sibi assumendam diceret, lice-
re adire eam atque possidere, modo Franciam liberam dimittat. Haecenus narrat
 Robertus Gagvinus, nationis suae alioqui studiosus, sed eo significantius to-
 tum hoc negotium descripsit Aimoinus, et verbis non permissionem habendi,
 sed *oblationem* cessionemque denotantibus expressit, et Ludovicum *acceptam*
habuisse talem oblationem, et accepta regni (Lothariani) parte sibi oblata, ad pala-
tium suum Franconofurth rediisse, affirmavit, *lib. V. cap. 39.* Cui assentiens Regi-
 no graviter et dilucide memoravit, pactum hoc ultro citroque obligans, *datis*
sacramentis insigne et sanctum fuisse, et quod inde sequitur, eo arctius pa-
 ciscentium animos mutuo sibi devinxisse, quod in superiori nec diuturna
 pactio, inter patruales Ludovicum iuniorum et Ludovicum balbum inita
 non usu venit, quae deinceps contrario, eoque iurato atque irrevocabilis do-
 minii vim habente pacto prorsus est sublata.

§. LXXIII. Constitutis hunc in modum rebus, insequentes Germaniae
 reges Lotharingiam coniunctam et integram, iusta et continuata sex et tri-
 ginta annorum successione tenuerunt, donec Carolus simplex foedus iure-
 iurando firmatum rumperet, cessionemque a patre factam deinceps irritam
 esse vellet. Sed nondum septem anni effluxerant, quum conscientia alieni
 victus ablatam Lotharingiae possessionem Henrico Aucupi restituit et corro-
 boravit. *Aegidius de Roya in annalibus Belgicis ann. 933. in cuius chronologia est men-*
dam.

dum, quod ex Sigeberto licet castigare. Ab illo restitutionis tempore Henricus Auceps rex totius Lotharingiae factus, primum in ea ducatum instituit, atque hunc deinde in Giselbertum contulit, ut suo nomine beneficioque superiori et inferiori Lotharingiae praeesset, *Sigebert. chron. ann. 927.* Inde nullus dux fuit, quin supremum ius regum Germaniae agnosceret, adeo ut in utroque ducatu coniuncto pariter et diviso, inprimisque in superiori et Mosellano nullus nisi ab rege Teutonico constitutus pro legitimo Lotharingiae possessore et duce haberetur. Quare veterem hanc regni Lothariani haereditatem diligenter et perpetuo sartam tectam conservarunt omnes, quotquot Henrico Aucupi in Germaniae regno successerunt, nominatim Ottones Augusti, Henricus sanctus, Saliqvi, Hohenstauffii, et post magnum fataleque interregnum Caesares quoque nihil de eius dominio, cessione saltem sua, detraxerunt, atque in hac sententia sibi constiterunt. Enimvero Habsburgii et Luxemburgii non recesserunt ab hoc suo iure, et inter hos Sigismundus Imp. in consilio Basileensi pro Renato ducatum Lotharicum ex connubio vindicante sententiam tulit, *Meyerus annal. Flandr. ann. 1431. et Chr. Brovv. annal. Trev. lib. XIX.* Vnde colligitur, non bene eos iudicasse, qui pronunciarunt, solis maribus addictam esse Lotharingiam, quando in publica successionis controversia decisum est, feminas inde non excludi, quod perinde in Lotharingia inferiori valet, ut paulo ante confirmavi.

§. LXXIV. Dehinc imperante Maximiliano I. nihil a supremo ducatus Lotharingiae dominio ablatum alienatumque est, sed imo tunc tractatum laboratumque est de iure in plerasque veteris Lotharingiae partes, valido et perpetuo foedere Germaniae innexas, quas reges Francorum dolo malo subtraxerunt, iustamque conqverendi causam dederunt. Extat etiamnum index, diligenter et ingenue excerptus ac editus, quo summam consignata sunt, quae Franci ante Maximilianum regno Lothariano per iniuriam eripuerant, nec meliori modo cum regno Burgundico egerant, et pleraque Imperii beneficia, ac terras lege fiduciaria obnoxias ad se traxerant, eorumque ratione non aliter ac *detentores et usurpatores* denunciati fuerant, ut vel illud insigne publicumque documentum sufficere posset ad Francos, certe Maximiliani I. tempore, in mala fide constituendos, *apud Io. Jacob. Chifflerium in vindiciis Hispanicis cap. XIII. unde repetit et laudat Cl. Herm. Conringius in lib. de finibus Imperii Germanici cap. XXVI.* Post haec Maximiliani I. successor Carolus V. ducatum hunc nexu clientelae non solvit, neque eo instituta est Norimbergensis transactio, ut recideretur ab Imperii corpore, et desineret eius esse membrum, et tota adeo periret obligatio, qua beneficiarii principatus continentur. Saltem ergo Antonius Lotharingiae dux ea transactione plenam libertatem non obtinuit, neque pacificentium ista mens fuit, ut a *fideliitate feudali* eximeretur. Saep-

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

pe enim privilegia et immunitates conceduntur praeter *feudorum* regulam, salva nihilominus obligatione *feudali*, quae remissa non est, totaque igitur transactio huc spectat, ut duces Lotharingiae in posterum liberi sint ab Imperii iudiciis, atque ab eorum sententiis non fiant provocationes ad summum Imperii tribunal, nec teneantur lege *feudorum regularium*, ducatusque ipsorum sine *resumptione et dominio* ad successores atque haeredes *feudales* perpetuo transmittantur. De caetero ad onera et tributa Imperii obligati maneant, *Vasallorumque imperialium* partes et officia semper sine exceptione agant. Id quod apte ex Francisco Thouvenino exponunt et illustrant *Chiffletius in cap. X. com. Lotb. atque ex eo Conringius cap. XXVII. de fin. Imp. post virosque Jac. Bernb. Multzius in diss. de libertate omnimoda cap. IX.* Quocirca non desuit esse iuris imperialis, et amplius septingentis annis Regibus Germaniae devincta mansit, necdum eo iure per transactionem dictam excidit, sed iustum et nemini obnoxium Germaniae dominium semper et sine contradictione inviolatum pariter atque indubitatum iam inde ab Henrico Aucupe agnovit. Quod cur vi et *invasione* auferri non possit, et nuper etiam neque pacta iniusto, neque facto violento eripi et interverti potuerit, evincere licet rationibus idoneis et firmis. Nam I. iuratum cessionis pactum effecit Lotharingiam aeterno foedere Germaniae obnoxiam, ut neutra deinde ab altera seungi alienarique posset. II. Mala fides prohibet, quominus Franci partes ex Lotharingia extractas usuceperint, cum utique non potuerint accipere bona fide partem domini alieni, quod iusta et continuata multorum seculorum possessione pertinebat ad Germanos. III. Causa acqvirendi idonea et habilis deest in possessione Francorum, atque adeo non proficit ad dominium a Germanis in Francos transferendum. IV. Quando igitur, et quoad reges Germaniae non cesserunt iure portionum Lotharingicarum, quas Franci possident, sequitur, ut sint maneatque hi tamdiu malae fidei possessores, donec possidendi titulum probent. V. Hinc non veniunt in praesentem controversiam regiones et dioeceses, quae iure cessionis et transactionis in Francorum ditionem traditae et acceptae sunt, *instr. pac. Monaster. §. primo quod.* Nec prius vitium *invasione et usurpationis* purgari potuit, quam Imperator et Imperium renunciant suo iuri, quod tantisper manebat, dum servaretur id nomen ac titulus, quo et supremum dominium designatur, et animus retinendi declaratur, nisi quid sigillatim aliter conventum et expresse mutatum et cessum fuit. Quae ratio stat contra patientiam, et amolitur coniecturam derelicti, et vitiose possidentem interpellat, malamque fidem inducit, et quod summam dicendum est, *praescriptionem* interrumpit. VI. Simili ratione pronuntiandum est de antiquis Lotharingiae partibus supremo F. Belgarum dominio attributis, quae non patientia, sed pactione plenam libertatem consequutae sunt, et iam

iamdudum ex corpore Imperii avulsae, suo iure utuntur. VII. Quorsum spectant provinciae, quae de Imperio detractae, ad regnum Francorum accesserunt, quas si alio, quam cessionis titulo acquisiverunt, iniuste possident, et reddere omnino tenentur. IIX. Eo loco numeroque est ducatus superioris Lotharingiae, cuius dominium non potest alienari sine concessu domini *feudalis*, sineque consensu agnati iure sanguinis causam successionis suae sufficientis: multo minus, inconsulto et invito utroque, eius possessio subita et iniusta vi auferri potuit nuper. Res quippe aliena violenter intercepta, nec pacto cessa, nec derelicti indicio amissa, non desit esse aliena, et vero domino manet obnoxia, eiusque possessio etiam solo animo retinetur. Atqui nunquam iure suo cessit Imperium, et missa legatione ducatum hunc nuper repetiit, atque in ipsa demum novissima pace ab hac domini retinendi sententia non discessit. Negat quidem hoc *instum feudi dominium* Anonymus, sed contra rerum actorumque documenta loquitur, et nugae agit. IX. Similiter Alsatia non alio, quam pactionis titulo, atque iis quidem domini finibus, quibus antehac descripta et possessa ab Austria fuerat, cessione Imperatoris ex corpore imperii decerpta regno Franciae accrevit. *Inst. Pac. Mon. §. tertio Imperator.* Nisi quod Argentoratum, et X. Alsatiae civitates ad eam cessionem non pertinent, et etiamnum regni Germaniae membra sunt, nec pace Neomagensi pristinum hunc statum commutarunt. Illud enim per se constat, in praefectura provinciali non inesse supremum dominium, et salva harum libertate sub auspiciis Germanicis retinenda intelligi oportere. Tanto minus iuri imperiali derogat proxima *invasio*, utpote quae non sortitur effectum acquirendi iure gentium, et convellit pacta publica, quibus Imperator et Imperii Ordines, atque una Rex Franciae mutuo sese obligarunt: ut aliter fieri non possit, quin per talem *violentiam* possidens, in mala fide constituatur, et quod consequens est, nullum sic possidenti ius *usucapione et praescriptione* acquiratur et tribuatur. X. Alias Lotharingiae veteris partes omitto, quae non uno atque eodem tempore in regni Germaniae ditionem clientelamque venerunt. Enimvero Vbiorum et Trevirorum Antistites ad annum usque 870. in separata regni Lothariani ditione fuerunt, atque hinc sub auspicio regnoque Ludovici Germanici, unde ultima *Capitulationis* initia repetenda sunt, cum republica Germanica coaluerunt. Spectatim affirmat Brovverus, Trevirorum Pontifices post annos centum et unde quadraginta sumto nomine Germanico, Lothariense omisisse, *annal. Trev. lib. X. p. 480.* Sed Moguntinae sedis Pontifex semper extra regni Lothariensis ditionem fuit, et statim, atque in ipsis regni Germaniae incunabulis cum nomine et iure Germanico coaluit, atque ibidem et deinceps etiam facta accessione regni Lothariani Antistitum, primas tenuit inter Principes Praesulesque universos. XI. Ex eo Lotharingiae regno ortum est *Lotharichium*, quod Brabantiae ducatu angustius

Zzzz (e)

est,

LXXII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

est, et sola Herftalli ditione continetur, ap. *Divacum lib. VII.* Dissentit Brovverus, et forte usu recentioris aevi nititur, quoniam ducatus Lotharingiae inferior antiquitate praestat, et potiori iure titulum hunc obtinet, adeo ut plerique et praestantes historici regionem Mosellanorum, cuius caput est Nanceium, nominent *Lotharingiam novam.* Louvrius not. ad Molan. cap. LXXI. Et Haraeus Lotharingiam inferiorem a ducatu Mosellanico distingvit, et auctor est, Lovanium Brabantiae caput, veteris Lotharingiae insignia retinere, L. 1. p. 166. At postea Lotharingiae nomen in ducatu inferiori sensim exolevit, titulus autem iure servatus, et a Brabantiae ducibus Austriae sanguinis recte adhibitus fuit. Ut non habuerit David Blondellus, cur in *praefatione apologetica* eo nomine inveheretur in Carolum V. perinde ac si inconveniens fuisset, Lotharingiam a Brabantia tituli ratione distingvi. In quo genere secutus est Imperator morem superiorum Brabantiae ducum, qui titulos Lotharingiae (inferioris) et Brabantiae solicite discernunt ac retinent, quos imitari, et nihil ex instituto maiorum, et usu curiae mutandum esse bene et sapienter iudicabat. XII. Multae deinceps portiones ab hoc ducatu seiunctae, atque in primis donatione Caesarum, et emptione Antistitum in patrimonium Ecclesiae Coloniensis ac Leodiensis redactae conflataeque sunt, ut summo nihilominus Germaniae imperio continerentur. V. Rob. Garvinus *hist. Franc. lib. V. p. 77.* Nec meliorem fortunam expertus est ducatus Lotharingiae superioris, cum quo multis seculis vinculo clientelae imperialis coniunctus fuit ducatus Barrensis, sed postea ex Caesarum beneficio agnosci desuit, et tantum non destitutus derelictusque fuit. XIII. Longum foret sigillatim exponere omnes regni Lothariani partes, quarum omnes cae iure imperii adhuc censentur et continentur, quae neque iusto cessionis pacto, neque idoneo derelicti argumento abalienatae sunt, ut sufficienter constare possit de voluntate et effectu domini translati. XIV. Non vacat nunc cum Chiffetio contendere de *Lotharingia Mosellanica*, iurene virili semper censeatur, nec ne? Sunt argumenta non pauca, nec imbecilla, quae ad legem Salicam Lotharingiae oppugnandam permultum valent, quorum pleraque attulit Gab. Barth. Gramondus *hist. Gall. lib. XV.* Quae deinde refellenda sibi sumpsit Chiffetius, ut probaret, Lotharingiam esse maribus propriam, in libro singulari hoc nomine tituloque inscripto, cap. 8. *Lothar. masculin.* Sed hic ipsi non assentior, fretus rationibus et exemplis, quae Lotharingiam ad feminas devolutam fuisse ostendant. Inter alia notum et insigne est Isabellae connubium, quo ducatus Lotharingiae Mosellanae ad Renatum Andevagensem delatus est, manifesto iuris foeminei argumento per sententiam supremi domini beneficiarii luculenter declarato, quod extat apud Henricum Spondanum in *continuat. annal. Baron. ad ann. 1435.* Nec minus probat Conradus Offenbachius iureconsultus in erudita epistola, quam ad Carolum Lotharingiae ducem perscripsit, et commentariis Matthaei Gribaldi IC. prae-

praemisit, *ann. 1577. edit. Francofurt.* Nisi quod Idae exemplum ibi allatum non congruit probando iuri foemineo ducatus Mosellani, sed omnino spectat ad Ripuariam, cuius dux fuit Godefredus Bulionius. Illud etiam a vero abest, quod eodem in loco tradit, Lotharingiam ab Imperii vinculo plane absolutam fuisse usque ad Ducem Antonium, qui primus se cum Germanis devinxisset. Quod refellere supervacuum duco quando iam publice notum, et factis confirmatum est, Duces Mosellanos semper in fide et clientela imperii fuisse. Alioqui de controversia Renati cum Antonio Comite Vallemontano vid. *Paulus Aemilius lib. X. Iac. Meyerus annal. Fl. ann. 1432.* Haud diversa ratio est ducatus Barrensis, etsi quidam dissentiunt, et foeminas ab eo excludi existimant, apud Fr. Belcarium in *commentariis rerum Gallicarum lib. V. cap. 7.* Quod eo magis nunc concedendum est, postquam ducatus Barrensis ditionis Gallicae fieri coepit, nec dispar ratio futura est ducatus Lotharingiae, si aliquando Franco-galliae iuste acquiri et innecti queat. XVI. Coniunctionem utriusque Lotharingiae in animo molitus est Carolus audax, pensavitque regis Burgundiae titulum, iamque habuit Fridericum III. Imperatorem valde propensum ac promptum, unde, si hoc evenisset, ad regnum Lotharingiae instaurandum, facilis expeditaque via fuisset. Quae occasio amissa est, postquam Ludovici XI. Imperatorem ab incepto dehortantis, hostiumque Caroli consilia foventis, et suspicionem metumque passim augmentis sollicitudo impediabat, quo minus haec destinata perficerentur. *Pontus Heuterus rer. Burgund. lib. V. cap. 8. seqq. ex eoque Chr. Broggerus annal. Trev. lib. XIX. Iacob. Meyer annal. Flandr. ann. 1473.* Non erat dubium, quin ea res periculosam ancipitemque exitum habuisset, si Carolus nihil modicum cupiens promissum a Friderico regiae dignitatis gradum, quamvis ex beneficio Imperatoris agnoscendum, obtinisset. Etenim ratio prudentiae non ferebat, ut eveheretur ad tantum fastigium, qui Caesari foret potentia par, et forte data occasione fieret aemulus, ac deinceps non modo Augustae domui terribilis, sed etiam facile maior evaderet, ac forsan ambitiose peteret, quod pater Philippus recusaverat Imperium, siquidem ea non moderata consilia prospero rerum successu adiuvarentur. Cuius animi indicium fuit, quod se continere non potuit, quin ius creandorum Comitum sibi novo exemplo sumeret, regnandique cupiditatem publice testatam faceret, et Iohannem Croium Chimaci Comitem solenni ritu renunciaret. *Aub. Miraeus in Not. Eccl. Belg. cap. 237.* Sed Friderici Imperatoris cunctatio, et Ludovici XI. calliditas totam hanc Carolo spem, et Campobacchii simulatio ac perfidia vitam quoque ei ademerunt. *Paulus Aemilius lib. X. Phil. Cominaeus lib. VII. Pontus Heuterus lib. V. cap. 14. Carolus a Marca in Carolo bellicoso.*

§. LXXV. Satis pro instituti ratione explicatum vindicatumque est Germaniae ius, quatenus pertinet cum ad regnum hoc per se liberum ac nemini

LXVII. *DIVIS. IMPERII KAROLINI.*

obnoxium, tum sigillatim ad Lotharingiam ditioni dominioque eius subiectam. Reliquum est, ut de Imperio Romanorum, quod cum regno Germaniae aeterno foedere coniunctum est, aliquid subiungam, ut veris certisque indiciis intelligatur, omni eius iure excidisse Francos. Nam defuncto sine liberis Carolo Crasso, atque inprimis digresso ex Italia Arnolpho, Augustum illud Imperii decus de voluntate populi Romani repetitum, et ad Italiae Principes bello pactoque delatum, ac deinceps a Karolina gente destitutum derelictumque est, ut nemo posthac esset inter Francos, qui vel in Italiam redeundi, vel iuris repetundi animum publico et evidenti signo declararet. Postea autem accidit, ut reges Italiae valde inter se dissiderent, et crudeliter omnia facerent, et fidem pactaque violarent, atque eam ob causam Pontifex populusque Romanus defensorem et vindicem circumspicerent, Ottonemque I. ad opem sibi ferendam invitarent. Non recusavit Saxo, et movit in Italiam, et Berengarium iuniorum armis ad officium redegit, sed pacis leges non diu ab eo servatae sunt, et ad hanc perfidiam multae et graves illatae populo Romano iniuriae, praesertim superbia et saevitia accesserunt. Sic illi uni ex omnibus Germanis contigit, quod ante eum nemini, ut Imperium Romanorum a tyrannide defenderet, et Berengario iuniori ereptum iuste constitueret, primusque augustam hanc dignitatem Germaniae perpetuo retinendam inferret. *Frodoardus in Chron. ann. 962. Regino Chron. an. eod. Liuthprandus bist. lib. VI. cap. 6. Carolus Sigonius de regno Italiae lib. VI.*

§. LXXVI. Hinc sequitur, ut eliciam I. Imperium Romanorum non una et eadem acquirendi ratione pervenisse ad Germanos et Francos: quandoquidem Carolus M. Francorum Rex summam Romae potestatem titulo pacti obtinuit: Otto autem, qui ceteroqui Carolum M. factis et nomine aequavit, iure belli acquisivit Imperium, et perduxit ad Germanos. II. Quae Ottonis M. occupatio permultum differt a *translatione*, quippe quae spectabat ad Carolum M. et pacto fiebat, et ratione acquirendi derivata continebatur. III. Nec aequale patet utraque acquirendi ratio, nec idem plane utriusque effectus est, propterea quod titulus belli plenum et *patrimoniale* ius tribuit, idque consensu et usu moratorum gentium comprobatur. Quae res aliter se habet, quum agitur de iure certa pactione translato, ubi paciscens tantum acquirit, quantum et quousque is vult, qui transferendi potestatem habet. IV. Igitur *translatio* imperii Romanorum, quatenus ad Carolum M. pertinebat, verum quidem summumque ius ex mente et voluntate paciscentium Carolo traditum designabat. Sed quam late patuerit, et utrum id Carolus M. sibi tantum et aliquibus successoribus, an toti familiae suae acquisiverit, ex pacto *translationis* sane est decidendum. Hugo Grotius, vir in iudicandis gentium controversiis maximus, non veretur dicere, fuisse *electionem personalem in Carolum magnum, et quosdam eius successores, I. B. et P. lib. II. cap. 9. n.* Nihil temere affirmaverim, sed nec teme-

temere negaverim actorum eventa, quae omnino conciliari non possunt cum iure Imperii mere haereditario, quod ponitur delatum. Ne ad Carolum Magnum. Tum vero nullo heredum mentio fit in eo pacto, quo augusta haec dignitas ad Carolum M. transfertur. Ut alia taceam, id saltem nunc evincere cupio, quod SPQR. ita se in toto hoc negotio gessit, ut nollet imperium deferri ad omnes Caroli M. successores. Id quod certe erat indicio, populum Romanum non in solidum ius Imperii alienasse, nec genti Karolinae haereditaria lege possidendum attribuisse, multo minus universae Francorum nationi perpetuo retinendum addixisse. Quorsum vero non spectat regnum Italiae, quod bello, non pacto Carolus M. acquisivit. V. Idcirco Franci Capetini, nullum ius in Imperium Romanum sibi possunt ex capite Francorum Karolinae gentis, quippe quorum iam diu ante desierat esse Imperium Romanum, cum id Otto M. iusto bello occuparet. Nam sine dubitatione Reges Italici inde ab Arnolphi tempore Imperium Romanorum tenuerunt, et saltem plerique eorum legitimi Imperatores fuerunt, donec Berengarius iunior fidem et pacta convelleret, tyrannide oppressurus populum, nisi Otto M. adiutor liberatorque contigisset. Extant numi, diplomata, legumque tabulae, quae testantur et probant, Berengarium Seniores, Gvidonem, Lambertum, Ludovicum Bosoniden et electos et consecratos fuisse Romanorum Imperatores, quos sine discrimine non licet tyrannos appellare. Sed Berengarius iunior merito his adnumeratur, qui non modo non servavit conventas leges, sed quoque admisit in clientelam, quam victus ob redditum et relictum Italiae regnum Ottoni M. professus erat, *supplementum Regionis A. DCCCCLII. Sigebertus an. 955. 961. 963.* In hanc sententiam scribit Sigebertus: *tyranni* (Berengarius iunior, eius filius Adelbertus) *a Papa* (Iohanne XII. urbis Antistite et primo cive) *et Romanis* (Senatu populoque Romano) *abiurantur.* Ista autem Berengarii *abiuratio* non fuit causa acqvirendi Rom. Imperii, sed consequens, ideo quod Otto Magnus iure belli summam potestatem fundavit et tenuit, ac proinde aliter fieri non potuit, quin populus Berengarium *abiuraret,* cum sane duos Imperatores habere non posset. VII. Amplius apparet, sub hoc tempus nullas eligendi partes habuisse populum, ut qui nihil in Ottonem M. conferre posset, quod non iam tum possidere, quippe quem sciret, belli victoriaeque titulo subnixum, iure suo imperare, et quod ratio acqvirendi *originaria* exigit, nulla electione, aut pacto ad ius Imperii consequendum indigere. II. X. Proinde tunc non idem, qui antea, fuit Romani populi status, quoniam ius eligendi, quod superiori tempore habuit, quodque post mortem Caroli M. et quorundam eius successorum re ipsa exercuit, hac Ottonis M. occupatione est extinctum. IX. Non modo igitur Otto M. non successit in Imperio ratione Francorum, sed ne successit quidem Francis, quorum ius de sententia populi Romani antiquatum, et nova *electione* ad Principes Langobardici sanguinis vere ac solenniter delatum fuit. X. Illud vero non necessitatis, sed cautionis fuit, quod

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

Otto M. iure belli firmatus et fultus, cum SPQR. pactionem faciendam esse duxit, quae quidem non spectabat ad causam possidendi, sed ad securitatem retinendi Imperii, dum Romani ultro fatebantur, Ottonem Magnum, iure armis quaesito uti, et ex eo capite etiam iuste sibi imperare. Quibus rebus agnoverunt testatique sunt, se pacto suo non dare ei summam potestatem, quippe quam iusto bello acquisitam plene tenebat, sed solum declarare suam iure belli introductam parendi obligationem. XI. Ceterum pacti cum Ottone M. initi, vis praecipue in eo sita erat, ut praeter verum validumque belli ius, voluntaria quoque populi Romani cessione omnis in universum potestas repetendi ac revocandi Imperii prorsus in posterum extingveretur, Imperiumque Romanorum aeterno foedere cum regno Germaniae coniungeretur, adeo ut Germani deinceps eadem *electione* Reges sibi, et Imperatores Romanis summa, et in perpetuum mansura potestate statuerent et crearent. Vbi distingvendi sunt anni occupationis Imperii, et pacti de Imperio, quorum illa anno DCCCCLXII. contigit, hoc anno DCCCCLXIV. insignitur. Quod observari par est, et facit, ut clarius intelligatur Liuthprandus, qui sexti libri sexto capite notat priorem annum verbis, *dehinc Romam*. posteriorem designat sequentibus. *Juxta urbem Imperator castra metatus est. Roma Papa simul atque Adelbertus aufugiunt. Cives vero sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt: haec addentes, & firmiter iurantes, nunquam se Papam electuros, aut ordinaturos praeter consensum atque electionem domini Imperatoris.* Quod expressum publicumque pactum iustitiam Ottoniani belli, et potestatem victoris indicat, populi que assensu declarat, qui non verosimiliter, sed certo supremum Ottonis M. dominium agnoscebat, et fidem atque conscientiam *subiectionis* iureiurando quoque solenni profitebatur et confirmabat. XII. Ad hos belli et pacti titulos accessit *praescriptio*, eaque non longissimi temporis saltem, aut *centenaria* forsam, aut illa demum, cuius temporis memoria non extat, sed quae cum diuturnitate longe maior, tum effectu certe valentior est, propterea quod septem integra *continuat*que secula excedit. Enimvero hoc tam diuturnae possessionis *praescriptionis*que praesidium valet firmiterque est inter quaslibet cultiores gentes, ut serverur earum tranquillitas, et litium bellorumque finis sit, parcaturque sanguini hominum, ipsorumque inter ipsos societas ne dissolvatur. Contra quod commune ius gentium nulli populo, quantumvis florentissimo, datum relictumve est privilegium, quo ab eius obligatione se eximat, aut quoquomodo immunem reddat. Eo minus quidam novi scriptores habent, cur haec in dubium vocare possint, ne vel sic aliis populis, qui ante eos Galliam tenuerunt, recuperandae Galliae ius concedere videantur. Aut enim non convellenda est *praescriptio*, aut Romani, Vandalii, Alani, Burgundiones et Gothi, eorumque successores et posterii audebunt venire repetitum, quod ante Francos habuerunt. XIII. Veruntamen superiori

riori Romanorum pacto non est comprehensum Italiae regnum, quod dudum Romanae ditionis esse desierat, nec minus a Francis deperditum derelictumque fuerat, et diversam a Romanorum Imperio rempublicam constituebat. Hinc ratione ejus nihil egit promissive Ottoni Romanus populus, et ipse etiam victor in *acquisitione originaria*, iure gentium, tutus acquievit, nec *declarationem subiectionis*, nedum pactum aliquod voluit aut flagitavit. Omnino autem haec Ottonis Augusti mens fuit, ut nunquam deinde istud Italiae Langobardicae regnum, ab Imperio Romanorum seiungeretur, multo minus ad alios, quam ad Germanos transferretur. Docet hoc continuata Caesarum nationis Germanicae possessio, qua summum huius regni dominium semper et eodem iuris tenore servarunt, nec unquam separarunt, nedum alienarunt, et ratione primi acqvirentis Ottonis M. ad se delatum vere et constanter usque ad hoc tempus retinuerunt. Quorsum vid. *Herm. Conringius in erudito libro de Germanorum Imperio Romano.* XIV. Proinde in eo regno nihil iuris habuit Henricus Auceps, utpote qui regno Germaniae contentus non venit, nedum movit in Italiam, nec regnum Italiae armis aut pactione quadam capessivit ac tenuit, neque consilium adeundi Romam nisi sub ultimum vitae tempus suscepit, neque sic vero illud morte ereptus perfecit, ut auctor est *VVitecb. Corb. Annal. Let ex eo Abbas Vrspergensis.* Nam *unctio et diadema*, quae ei ab summo Pontifice Herigero offerebantur, spectabant ad consecrationem titulo regni Germaniae peragenda, *apud VVitechindum lib. eodem, atque ex hoc Abb. Staden. an DCCCCXX.* Etenim Herigerus erat summus Pontifex Germaniae, et nihil offerebat praeter solemnia Regni Germaniae, in quo primarii praefulis dignitate fungebatur. Quo tempore cum dignitate Archiepiscoporum Mediolanensi Ecclesiae praefuerunt Garimbertus, Lambertus, qui Rodolphum Italiae Regem Ticini inauguravit, et Hilduinus, a quo consecratus est Mediolani Hugo, qui contra Rodolphum Burgundionem et accitus, et Rex Italiae declaratus, cum Henrico Aucope Germaniae Rege amicitiam iunxit, id quod liquet ex *Conrado Vrspergensis, Carolo Sigonio, et Carolo Borromaeo.* Illorum aequalis Iohannes Ravennas tunc Romae Pontificatum gessit, ac seniore Berengarium Caesareo insigni ornavit et consecravit. Post huius Pontificis decessum a Leone VI. & Stephano VIII. ac Iohanne XI. & Leone VII. tum Stephano VIII. nec non Martino II. atque Agapeto II. omissa est Caesarea consecratio usque ad Iohannem XII. eo quod Regum Italiae mores Pontifici et populo Romano non placerent, et inter eos praecipue Berengarius iunior, filiusque Adelbertus ad tyrannidem niterentur, perque Italiae regnum velut gradum ad exitium Ro. urbis grassarentur. Quamobrem Iohannes XII. de sententia SPQR. iunxit et inauguravit Ottonem Magnum, ut constat ex *Liutprando, et Monacho Herveldensi in chron. an 962. Blondus Flavins dec. II. lib. 3. ubi et recenset opinionem dissensumque Gratiani errore decepti.* Ante eum nemo fuit omni memoria

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

memoria inter Germanorum Reges, Arnolphum secutos, qui ius titulumque possideret Regis Italiae, vel Imperatoris Romanorum. Quod indicio est, mendosum esse initium diplomatis, quod reperitur apud *Aub. Miracum capite XXX. Codicis donationum piarum. Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator.* Si, ut manifestum est, rerum, personarum, temporumque rationes congruunt, legendum est, *Henricus divina favente clementia Rex.* Cuiusmodi nummos vidi veteres et veros in vicina Marchia apud *Brennaburgum* erutos, qui solum Regis titulum habent. Idcirco iam fatis, me non monente, intelligitur, Henricum, et *praecessores* ipsius Conradum I. et Ludovicum IV. perperam dici Caesares, et Imperatores Romanorum; Quod tamen non sollicitè distinguunt plerique hodierni, nec ab his studiis alieni scriptores, *Io. Palatius, Io. VVolfg. Textor, Samuel Rachelius, et per plures.* Nam quod a *V Vitichindo Imperator* nominatus est, id non pertinet ad Augustam Romanorum dignitatem, sed ad summum rei militaris elogium, delignatque fortitudinem pariter et felicitatem Regis, belli gloria et rerum gestarum amplitudine in Europa tunc facile eminentioris. Hinc tradit *V Vitichindus. Pater Patriae, rerum dominus, Imperatorque ab exercitu appellatus, famam potentiae virtutisque cunctis gentibus et regibus longe lateque diffudit, Annal. I.* Nihil hic egit et dedit SPQR. nihilque pacto aut transactione attribuit et cessit, sed exercitus duntaxat Germanicus his verbis Regi suo solenniter acclamavit, et plausum gratulationemque ob tot et tanta bella feliciter confecta laetus libensque significavit. Nullum autem ius, ne in Germaniam quidem dare potuit, quippe quod non de voluntate exercitus, sed ex *electione* procerum populi que Germaniae iam ante hanc acclamationem Henricus Rex obtinebat. Neque melius de *coronatione Caesarea* iudicat *Io. Bernh. Multzius*, quum tradit, Imperatores electos noluisse per hunc ritum discerni a *coronatis*, eo quod Carolus V. etiam post *coronationem* voluisset dici electus Imperator. Voluit, fateor, et prudens sciensque distinxit *Coronam* Germanicam a *Corona Romana*, quarum illa quidem An. 1520. Aquisgrani, hac An. 1530. Bononiae insignitus inauguratusque est, ut constat ex *actis coronationum publice editis et Fr. Guicciardi. hist. lib. XIII. Paul. Iovio, lib. XXVII. Io. Sleidan. com. de statu relig. lib. I. et VII. Conf. Catell. Cotta ICtus Mediolan. in memorial. voc. Imperator.* Quas diversas coronationes non apte discernit *Multzius*, rationesque et causas discriminis non assequitur. Fert hic occasio, ut aliqui addam de *corona Langobardica*, quam dicto loco ferream nominat *Io. vius.* Consentiant *Io. Cuspinianus, Carolus Sigonius de regn. Ital. lib. VII. Bartholomaeus Scala, quæ. supra laudavi, hist. Florent. lib. II. p. 58. Auctor glossæ ad Henricum Rebdorff. A. MCCCX LVIII. Erycius Puteanus hist. Insubr. lib. II. cap. 7. et lib. VI. cap. II. Ante hos Petrus de Andlo de Imperio Romano lib. II. cap. 6. ibidem Not. Marg. Fréber. p. 165, 166.* At penitus inspicienti huius coronae materiam non potest esse dubium, quin iuxta cum ceteris coronis aurea dicatur. Nisi quod non licet

infiari, *circulo ferreo interiore fuisse intextam*, quod narrat et fatetur ipsemet *Sigonius de regn. Ital. lib. I. ann. 591.* Ex quo repetit *Io. Limnaeus in Addit. ad I. P. lib. II. cap. 4. n. 51.* Unde sumta est occasio populariter appellandi *coronam ferream*, quae revera ex auro confecta est, et iure igitur aurea appellatur. Non dissentit *Rud. Goth. Knichenius in notis ad Er. Putcanum lib. II. cap. 7. et alibi.* Veterem et diversam sententiam sequitur *Cl. Augustus Buchnerus ep. CXI. part. I.* XV. Illud quoque non omittendum est, quod sanctiones Imperatoriae, in quantum, hoc nomine per se veniunt, non pertineant ad Germaniam, quippe quae nec Imperio Romano subiecta, neque pars accessioe eius facta est, neque unquam leges Romanorum cum obligatione parendi, sive expresse, sive tacite declarata accepit, sed earum duntaxat usum salva libertate sua admisit, et aliquot abhinc seculis in curias forumque introduxit. Imperatorum ergo veterum Constantini, Theodosii, Iustiniani, et aliorum *Constitutiones* non modo non porrectae sunt in Germaniam, sed ne semper quidem in Italia universa obtinuerunt, aut precario saltem in aliqua eius parte relictae fuerunt. Id quod Papiensibus usu venit, postquam Langobardi Italiam infederunt, *Bernhardus Saccus Ticin. hist. lib. II. cap. 12.* XVI. Amplius notum atque perspicuum est, regnum Germaniae non esse surrogatum Imperio Romanorum: multo minus cum eo commutatum confusumque esse, sed per se consistere, suisque finibus contineri, nec nisi perpetuo foedere cum illo coniungi atque confociari. Neutrum ceteroquæ alterius pars est, neutrumque alteri imperat aut paret, sed utrumque diversa ratione regitur, et diverso quoque titulo possidetur. Non dignas refutatione nugae praetereo, quae sive antiquitatis ignorantiam, sive ingenii vanitatem ac ambitionem produunt, et plerosque sic transversos agunt, ut nec reverenter et contumeliose de summo Imperatoris Rom. iure loquantur. In quo genere nihil non sibi indulsit *David Blondellus*, nec argumentis, sed captionibus rem tanti momenti conficere voluit, neque eo melius causae huius praesidium constituit *Dissertator Anonymus*, in quibus refellendis dudum homines docti diligenter elaborarunt, operamque nostram occuparunt. Tanto minus attinet referri *Aubriana axiomata*, plena ineptiarum, quae si falsa esse conarer ostendere, exhiberem sane auctorem omnis iudicii expertem. Proinde est manetque adhuc Imperium Romanum, et quidem est manetque in perpetuum apud Germanos, et nomine, titulo ac dignitate inter omnia Imperia et regna eminent, atque in iis rebus actibusque etiamnum cernitur, quibus omnino summa et augusta potestas continetur, et aeterno foedere cum regno Germaniae continuatur. Quamobrem *donationes* Imperatorum semper cum exceptione supremi domini factae sunt, quarum interpretatio liquet ex Francorum Germanorumque diplomatibus, quibus addita est expressa clausula, qua reservatur et retinetur supremum ius Caesareum, id quod *Conringius* et *Boeclerus* nuper erudite vindicarunt. PONTI-

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

tificem urbis Episcopum multa sane constituunt in mala fide, et quo minus usucapere possit, praeter alia impediunt quoque Caesarearum confirmationum tabulae, quae etiamnum ab electo Imperatore non frustra, et evidenti agnitae subiectionis documento petuntur. Nec officit sola diuturna possessio, neque obtendi potest praescriptio, quam Caesares tamdiu interrumpunt, quamdiu Romanorum Imperatores vero, nec imaginario iure se appellant, dominosque urbis, et Pontificis patrimoniique Ecclesiastici haud dubio summae potestatis indicio se demonstrant. Id quod ipsimet Romani Pontifices agnoscunt ac reputant, et tam insignem augustumque titulum Regibus Germaniae servant, atque Imperatores Romanos vere et merito appellant. Neque huic iuri fraudi esse possunt, quae Annotator Beckerianus pro ailerenda Pontificis causa adversus Conringium attulit, quando omne praesidium in praescriptione collocavit, Henniges ad lib. I. cap. 2. Synops. iur. publ. VVilb. Beckeri. XVII. Pariter Romanus Imperator habet in regno Italiae obnoxios sibi lege beneficiaria Principes, ac de iis suo et supremo iure disponit, et de perfidia in se admissa cognoscit, et causa cognita vindicat mulctatque. Ioach. Hagemeyer. I. P. E. ep. sexta. Quorsum spectabat expeditio Ferdinandi II. auspiciis suscepta, ut Carolus Gonzaga Niverni dux supremum Caesaris dominium agnosceret, et Mantuae Ducatum, ac Montisferrati Marchionatum iure fiduciario ab eo acciperet, et deinceps, parte eius duntaxat Sabauda cessa, retineret. Paulus Piascius, et Ad. Brachelius ann. 1628. et 1630. ibidem Th. Carvacus, Ev. VVassenbergius in bello Italico. Neque hic, belli in Vasallum moti Imperatori color erat, ut refert in libro hist. decimo octavo Gnimondus, sed in eo ius supremi domini versabatur. Nostra memoria Ferdinandus III. ex capite supremi ac directi huius domini in causa Ducis Mutinae et Regii iudicem se tulit, et obnitentem severe commonuit, poenamque proscriptionis imperialis minatus est, nisi desineret laceessere ducatum Mediolanensem, tanquam beneficiarium Imperii membrum. Formulae mandatorum avocantium passim vulgatae sunt, et extant quoque in scripto de iustitia armorum Imperatoriorum. Neque id non indicat Archicancellariatus per Italiam, qui supremum Italiae dominium arguit, et clientelas ab Imperio dependentes respicit ac designat. Mulzius de lib. omnimod. cap. IIX. Quamquam nunc in effectu solus Moguntinus eo munere perfungitur, et aulae Imperialis curiae praest, et acta decretave publica, et beneficiarias concessionem, quatenus ad Imperii ditionem pertinent, expedit ac subsignat, unde et in perquirendis feudorum Italiae alienationibus praecipua ratio est Cancellariae Moguntinae, Capitul. Leopold. art. 12. Quin et Vicariatus Italiae refert Imperatorem, denotatque dignitatem ab eo tanquam Rege Italico concessam, quam Dux Sabaudiae ab excessu Ferdinandi III. sibi restitutam, in suis atque Italiae terris insigni cum praerogativa habet et administrat, noviss. Capitul. art. 4. Etenim ille Dux saltem nomine ducatus Sabaudiae, itemque Pedemontii et

ratione

ratione eorum, quae ex regno Arelatenſi poſſidet, eſt Princeps regni Germanici beneficiarius, Germaniaeque iudiciis obnoxius, et Caefarem quatenus Italiae Longobardicae Regem, dominum iudicemque non agnoſcit. Sed propter Rocheveranum, Olnum et Caefolam obtinuit *ſuperioritatem*, quam, non improbante *Io. Limnaeo*, de ſupremo dominio communiter exponunt, et inter hos ſunt *Andr. Oldenburger*, in *Limnaeo enucleato*, lib. III. cap. XXII. n. 2. *Jac. Bern. Mulzius*, et plures. E diverſo alii interpretantur, non quod tres praedicti tractus ab Imperii ſuprema iuriſdictione in univerſum exempti, et nulla proſus ratione eidem devincti ſint, ſed quod nulla ratione nexus beneficiarii proxima, quae tunc quidem in controverſiam veniebat, ab Imperio dependeant et ſuſcipiantur, atque adeo ſalvo Imperii ſupremo iure intelligantur. Poſt multos et graves ſcriptores, inter quos eſt *Hermannus Conringius*, hanc ſententiam probant *Io. Vol. Bechmannus*, et *Gab. Schröderus iureconſulti*. Vt cunqve ſit, Sabaudus eſt Imperii Princeps, et per Italiam Vicarius, et argumentum huius muneris habet agnoſcitque ſuperiorem, cuius vices gerit. Subſcribit *Anonymus* apud Gramondum, et recte indicat de hoc Duce, nominatque Imperii (per Italiam) *Vicarium*, et affirmat, *Pedemontium Imperio ſubiaccere*, *hiſt. lib. I.* Imprudenter, & ſine diſcrimine loquuntur et cenſent, qui Ducem hunc eo loco et numero, quo ceteros Italiae Principes, habent, regionesque ipſius non diſcernunt, propter quas ad Germaniam ſpectat. Nam inſignes eae portiones, quas ille Dux ex regno Burgundico reſiduas habet, non ſunt membra regni Italiae, ſed corpori Germanico accreverunt, necdum ab eo ſeiunguntur. Vnde oritur ius veniendi ad Comitria Germanica, quod non obtinet, in quantum eſt regni Italiae membrum, ſed in quantum habet clientelas et partes Germanici regni. Simul ex hac ratione ad eum attinent ſententiae Tribunalis Spireniſis, et mandata publica decernuntur. *Banni* in Sabaudum, promulgati exemplum eſt apud *Adrianum Gylmannum*, *magnae autoritatis iureconſultum*, in *ſuprema Spireniſi Curia Aſſeſſorem*, in *praecudicis Cameralibus* p. 56. De *Pedemontio* dubitat *Io. Theod. Sprengerus Inſtit. iur. publ. lib. III. cap. 23.* Multi exemptum putant, titulumque occupationis adferunt, et ſupremum eius dominium Duci Sabaudiae adſcribunt, apud *Chr. Funccium*, *Orb. Imp. part. III. cap. 2.* At *Pedemontium* quoque inter regni Burgundiae reliquias ſupereſt, et ratione huius principatus Dux Sabaudiae ſortitur in Germania forum, et veniendi ius habet ad Comitria noſtratis Reipublicae, et Princeps Imperii ſalutatur. Hinc lucem accipit *Iacobus Blurnius* in *proc. Cameral. tit. XXVII. n. 23.* Ante quem diu *Oſt. Cachernus* ſcripſit agnovitque *Pedemontium* Imperio ſubiectum. *Martinus Zeilerus* non diſtingvit, neque explicat cauſas modosque diverſos, quibus hae et aliae Ducis Sabaudi regiones contientur, in *Itinerar. Italiae cap. 1. et 2.* Imprudenter, ut ſatis apparet. Imperite autem ſcriptor *Anonymus* apud Gramondum pronunciat, ſolum hunc Ducem Imperio teneri, caeteros Italiae Principes eſſe ſui iuris. Illud certe hic extra diſceptationem eſt, quod Principes regni Italiae non expe-

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

riantur iure in supremo Germaniae tribunali, nec ibi fortiantur forum, neque conveniri possunt in iudicio *Austregarum*, in quo tamen ius redditur *Electoris* et aliis Principibus Germanici regni. Etsi non defuerunt haecenus, qui svaderent, ut Imperio Germanico se innecti paterentur. Sed illi non recogitant ultima initia, nec ponderant recte respublicas foedere coniunctas, et optant, quod Italiae Principes non volent. De caetero quoque *Vicariatus* Imperii per Italiam diversus est ab eo *Vicariatu*, qui pertinet sigillatim ad Sabaudiam, tanquam portionem regni Burgundici, et distingvitur etiam ab utroque *Vicariatu* Imperii per Germaniam, cui alioquin illa portio est innexa. Ac priorem, eumque latius patentem Italiae *Vicariatum* intelligere et aestimare licet ex concessionum Caesarearum tabulis, quae terras Italiae et partes designant, in quibus ille valet, locumque habet. Etenim non est generalis per universam Italiam, quod *investiturae* diplomata commonstrant, et sine dubio non porrigitur ad urbem Romanam, et ditionem Ecclesiasticam, ubi Pontifex Rom. Vicarii partes agit, et vel sic quoque fatetur et habet supremum dominium, cuius vices gerit. Sed illum Italiae *Vicariatum* Dux Mantuae sibi vindicat, ac nomen titulumque saltem *Vicarii perpetui S. R. Imperii* retinet usurpatque. *Auctor dialog. histor. part. II. p. 258.* In quam disceptationem non vocatur *Vicariatus* Sabaudiae specialis, atque hanc ob causam de eo nihil actum dispositumque est in *Cap. Leopold. §. 4.* Ne attingam nunc *Vicarios* veteres, Caesarum arbitrio passim institutos, quorum mentio est in epistolis *Petri de Vineis*, qui *Frider. II. Imp.* consilia moderatus est, et *Tusciam*, ducatus *Spoletani*, et *Romangiae* *Vicarios* commemoravit, *lib. II. ep. 10. lib. V. ep. 36. et lib. eodem ep. 126. 127.* Spectatque huc diploma *Rudolphi I. Habsburgii*, quo *Henricum Furstenbergii* Comitem vice sua constituit Rectorem *Romaniolae* et *Maritimae*, atque vel hoc indicio Romanas Italicasque regiones non habuit pro derelictis, multo minus expresse abalienavit. Exemplum diplomatis extat apud *Lambecium bibl. Vindobon. libri III. additamento octavo.* Nihil addo de regni *Arelatensis* *Vicario*, cuius meminit *Petrus de Vineis lib. III. ep. 75.* Nisi quod inde relictum est quoddam vestigium vicariae dignitatis, quae complectitur *Sabaudiam*, quatenus antiquum regni Burgundici membrum. Alieni ab instituto praesenti sunt *Vicarii* in veteri Romanorum Imperio, *vid. Notitia Imperii Orientis c. 122. et Notitia Occidentis c. 48. et 57. Cassiodorus var. lib. V. c. 35.* Quorsum pertinet *lex C. de officio Vicarii.* XVIII. Reliqui Italiae Principes vel concessu, vel consensu Caesarum ducatus ditionesque habent. Plerique horum praesententur se Clientes Caesarum, atque ab his ducatus et regiones suas lege beneficiaria capiunt et tenent. Ac quidem de *Lombardia* tradit *Petrus de Vineis, Provinciam utriusque nobilem, et partem Romani Imperii esse pretiosam, in prima epistola libri quinti.* Neque eo secius *Lombardiae* ducatus supremo Caesarum iure reguntur, eorumque beneficio accipiuntur et possidentur. Inter quos citra controversiam est *Ducatus Insubricus, sive Mediolanensis*, qui a *Venceslao Romanorum Rege* institutus

tutus, et Ioanni Galeacio clientelari lege attributus est, quem Ludovicus Sfortia ad Imperium pertinere dixit, et Caesari Maximiliano I. acceptum ferre voluit, atque ex eo capite Carolus V. eum sibi asseruit et gravi de causa tabulas beneficiarias Francisco Sfortia dare distulit, et postea reconciliato Mediolanum restituit, ac rite addixit. Quo deinde mortuo, Caesar ducatum ad Imperii iura devolutum, titulo supremi domini vindicavit, etsi illum ex diversa causa ad se spectare contendit Franciscus I. Franciae Rex, qui apud Ticinum victus, iuri suo in eum renunciavit. *Franciscus Guicciardinus hist. lib. I. XII. et XVI. Antonius Maria Grutianus in Ludovico Sfortia. Paulus Iovius lib. VII. in vita Ferdinandi Davali. Martinus Bellaius commentar. lib. III. et IV. Iac. Aug. Thuanus, hist. lib. I. Apud quem lib. LXXXI. Noaius studio partium differit pro Francisco I.* Ab hoc tempore is ducatus Caesarum beneficio Regibus Hispaniae concessus collatusque est, quem iuxta cum *Marchionatu Finalis* et ditione *Senensi* patrum memoria Philippus IV. in fide et clientela Imperii tenendum tuendumque a Ferdinando III. Caesare suscepit. *P. Piafecius in Chron. ad an. 1622.* Pertinentque eo mandata publica de securitate Italiae promulgata, in quibus Ferdinandus pacificus ducatum Mediolanensem appellavit *nobile suum, et sac. Imperii feudum*, atque ex hac causa praecepit Francisco Mutinae Duci, ut quamprimum cohortes militares de Mediolanensi ducatu deduceret, armaque poneret, et nihil hostile moliretur, *in scripto, cui titulus est, iustitia armorum Imperatoriorum.* Nec perite, et incaute *Georgius Hornius* Mediolanum inter *titulares* Hispani ducatus refert, *in orb. pol. part. II.* Quem fugere non debuit, Mediolanensem principatum Caesarum semper fuisse *beneficiarium*, et ita iurasse Carolum Quintum, *ut se de iure suo nihil decessurum testaretur, P. Iovius hist. lib. XXVII.* Tum vero huius ducatus antiquae, Caesarumque beneficio attributae partes fuere *Parmae et Placentiae urbes*, id quod apud Iovium legitur *ibidem.* Neque aliter visum est Senatoribus et iureconsultis Mediolanensibus, qui documenta superiorum temporum, et fines Mediolanensis ducatus accurate perquisiverunt, et re diligenter perspecta cognitaque pronunciarunt, eas urbes omnino iure beneficiario pertinere ad Carolum V. Quod dissimulare non potuit *Sfortia Palavicinus*, quamlibet sedi Romanae devinctus conductusque scriptor, *in historia concilii Tridentini lib. XI. cap. 10. et 11.* Narrat quidem purpuratus, eam sententiam a iureconsultis Romanis fuisse oppugnatam, sed id causae Caesaris non officiebat, quando probatum explicatumque dederat, superiores Mediolani duces diuturna et multis rationibus roborata harum urbium possessione nixos, satis sibi constitisse, nec iure suo unquam cessisse. Proinde Caesar Carolus V. nulla arte, nullaque persuasione adduci potuit, ut Paulo III. annueret, filiumque eius nothum ritu beneficiario in possessionem Parmae et Placentiae mitteret, et utriusque ratione ducem agnosceret et confirmaret. Nam Caesar his postulatis non dedit locum, et voluit testatusque est, *salvas*

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

manere suas Imperio rationes, et hoc dissensu ac publica contradictione asseruit corroboravitque ius, quod cum Imperatoris, tum Ducis Mediolanensis titulo habebat. *Thuanus hist. lib. IV. VII. et XVII. H. Spondanus contin. Baron. an. 1547. n. VI.* Illud vero haud dubiis argumentis compertum est, Pontificem Romanum ea in re causaque non potuisse haberi pro supremo Principe, quemadmodum existimat *Pallavicinus*, ideo quod Parma et Placentia numerantur in AEmiliae urbibus, partesque sunt Langobardiae Cispadanae, et ad Caesarem, ut supremum Italiae dominum spectant, atque ab Hispanis, quia Mediolani ducibus, asseruntur antiquae ducatus illius portiones, sine dubio repetendae, si contingat extingvi universam Farnesiorum gentem. Tum vero Pontifex ratione Romae et ditionis Ecclesiasticae Imperatori Romanorum obnoxius subiectusque est, atque ob hanc causam non debet appellari supremus Princeps, et quod hinc sequitur, non potest esse supremus iudex et arbiter, praesertim in controversia iuris beneficiarii, quae ad Imperatorem Romanum, tanquam supremum dominum pertinebat. XIX. Magnum Florentiae ducatum praeterire constitueram, nisi iam mihi in mentem veniret *Thusciae*, quam *nobile Imperii membrum* dixit *Petrus de Vineis in quinti libri epistola CXXVI.* At non est dubium, quin *Thusciae* ambitu *Hetruria* contineatur, et vetus Imperii portio sit, et in primis Florentiae eo loco numeroque habeatur. Quod probare supervacuum existimo, siquidem respicio acta decretaque *Caroli V.* quae ad *Alexandrum* et *Cosmum* Duces pertinent, et *Caesari* atque Imperio ius supremum reservant. Neque omittendum est *Maximiliani II.* negotium, quatenus ad titulum magni Ducis *Cosmo* attributi confirmationem spectat, quippe quod cum evidenti clausula et exceptione iuris *Caesarei* coniunctum est, et posteritati testatum facit, principatum Florentiae obnoxium devinctumque esse Imperio, et agnoscere Imperatoris auctoritatem, apud *Iac. Aug. Thuanum lib. IV. IX. XVII. XLVI.* Pariter hoc attigit *Natalis Comes histor. lib. XXVI. Florentiae ceteroquin descriptio ex Fr. Guicciardini codice detracta est, hist. lib. XIX. Cuius fortunam statusque mutationem tradit lib. XX. et sane indicat, omnia quae ibi gesta sunt, Caesaris praecipue auctoritate subnixae fuisse.* *Iulianus Gosellinus* scribit, *Carolum V.* Florentiae castellum vendidisse *Cosmo*, in *vita Ferdinandi Gonzagae p. 16.* Sed nunc quaestio est de supremo dominio Urbis principatusque Florentiae, quod minime a *Carolo V.* abalienatum et venditum, sed integro iure *Caesareo* concessum *Cosmo* et traditum, ac deinceps quoque conservatum roboratumque fuit. Proinde *Maximilianus II.* *Caesar* dato eam ad rem diplomate ratum habuit magni Ducis titulum, *Francisco* attributum, sed ea lege, ut confirmatio ad eum, tanquam ad Imperii beneficiarium attineret, nec alio modo facta concessive intelligeretur, ut cum aperte, tum ingenue refert *Thuanus lib. LX.* Perperam *G. Hornius* ratione dominii Florentini absolutum et nulli subiectum dominium nominat, *Orb. pol. part. 2.* Nihilò rectius de urbe

ac ditione Pisana id affirmat, cum quo consentit *Io. Th. Sprenger Font. I. P. p. 253.* Sed ea quoque vera et vetus Imperii portio est, et Caesarum potestati imperioque tamdiu obnoxia manet, quoad nulla *exemptio* ostendi potest ex concessionum tabulis, quibus non modo supremum ius non alienatum, sed etiam, sine veteris et novi domini Florentini discrimine, verbis clausulisque significantibus a Maximiliano II. est reservatum. Dicitur *Senarum* clientelari iure devincta est Hispaniae regi, quatenus Principi beneficiarios in regno Italiae ob ducatum Mediolanensem, atque hoc interiecto, ad Imperium spectat, Caesarumque concessu tribuitur et possidetur, literisque fiduciariis etiamnum comprobatur. Pari iure tenetur Iera Insula, quae *Elba* populari lingua dicitur, Hispanisque eodem clientelae vinculo accepta fertur. Reliqua Mediceorum *territoria* vel proxime, vel remote, et interveniente alio, ad Imperium pertinent, et clientelam profitentur, de quibus videantur scriptores passim, et *feudorum Italiae Index.* De *Montisferratensi* ducatu addendum est, eius causam negotiumque in novissima pace Neomageni fuisse confirmatum. §. XXXI. *In quantum respicit Instrum. pacis. Monast. §. Item ne Controversiae.* Nec modo certae, et ibi designatae, sed omnes etiam reliquae et illic non expressae istius ducatus partes atque accessiones, excepto duntaxat Pignarolo, ditionis imperialis sunt, et inconsulto supremo Domino alienari, aut interverti non possunt. Quare pacta super iis facta non intelliguntur esse valida, neque fraudi esse queunt Imperio, nec prius firma sunt, vimque iuris habent, quam a Caesare approbentur, rataque habeantur. Quae res maxime ad Casalini castrum ducatus huius insigne munitumque spectat, in quo et ius Imperii, et Caesaris auctoritas, et ipsa totius Italiae vertitur salus. Quorsum pertinet ratio Legati Hispanici apud *Vitt. Sivi Mercur. lib. II. pag. 304.* XX. Tum extra controversiam in Italia Langobardorum Imperii beneficio recipiuntur et agnoscuntur *Mirandula, Plombinum, Bozzolo, Gvasta, Sabionetta, Massa, Malestina, Torreglia, Castiglione, Novellara,* quae possident Principes minores, comitesque et Marchiones. In quorum controversiis ad *regalia* pertinentibus supremus iudex est Caesar, et de successione dubia pronunciat ac decedit. Quorsum spectat *adiudicatio* Caroli V. in causa Montisferratensi, constatque sequentium Augustorum exemplis, et iure Caesareo peragitur ac declaratur. Nec solum Italiae principatus, sed etiam Italiae *vicariatus*, et annexae dignitates, negotiaque *regalibus* coniuncta Caesarum suprema iurisdictione continentur. Ducatus Ferrariae et Urbini quidem Romanae sedi innexi sunt, neque tamen ideo supremam Caesaris auctoritatem non agnoscunt. Nam ut de controversa Mathildis donatione, et acquirendi modo, cui publice et merito contradicendum est, nihil afferam, sane *directum* utriusque ducatus dominium, quod Romana sedes asseruit, posteaque *consolidavit*, non desit ideo Caesaribus esse obnoxium, propter supremum eorum dominium, quod Pontifices non modo comiter

habe-

LXVII. DIVIS. IMPERII KAROLINI.

habere, sed etiam lege *subiectionis* agnoscere tenentur. Ducatum Ferrariae repetiit coniunxitque Clemens IIX. Pontifex, eo quod Caesar Arestinus Alfonso II. filius non legitimus esset, atque adeo non capax successionis iudicaretur, *apud Thuanum hist. CXIX. Vnde error temporum ab Hagemero admissus corrigi potest, in ep. VI. p. 3.* Sed Rudolphus II. Imp. ei natalium gratiam fecit, et Regnum Lepidi Mutinamque in regno Italiae lege beneficiaria possidenda attribuit, *Piascius Chron. an. 1598.* Nec vero propterea Rudolphus, quia Romanorum Imperator, derogavit supremo iuri suo in Exarchatum Ravennatem, cuius membrum est Ferrara, quam Iulius II. sibi ac sedi Romanae subiecit, *Fr. Guicciard. hist. lib. XVI.* Quod ius a me non impugnatur, dummodo salvo Caesaris supremo dominio, prout par est, intelligatur. Similem in modum Urbini ducatus ab excessu Francisci Mariae ad sedem Romanam ex capite caduci est devolutus *H. Spondanus cont. Baron. an. MDCXXVI. P. Piascius chron. an. 1630.* sed contradixit Ferdinandus II. magnus Florentiae Dux, et praeter ius ex concessionem beneficiaria Leonis X. quaesitum collatumque in Laurentium Medicum connubii quoque necessitudinem cum ultimi ducis nepte contractam exaggeravit, dominiumque utile huius ducatus sibi destinavit. Neque tamen hoc *directo*, et deinceps *consolidato* sedis Romanae dominio supremum ius aliunde pendens convellitur, sed titulo et auctoritate Imperii Caesaris retinetur, et concessionum augustarum tabulis renovatur, et non extinctum semper continuatur. XXI. Ad ultimum de plerisque Italiae urbibus ditioni Imperiali obnoxii extat *Notitia status Hetruriae*, regnante Carolo Lutzburgico confecta, quam ex *bibliotheca Vindobonensi* edidit Petrus Lambecius lib. II. cap. 8. Tum vero omnia, quae Veneti in continenti Italiae possident, Caesarum beneficio antiquitus suscepta et collata sunt, atque etiamnum hoc iure agnoscere debent. Eo respexit Michael Coccinius in libro *de rebus gestis per Italiam*, quem Imperante Maximiliano I. scripsit, et in publicum emisit.

LXIIIX. ADDITAMENTA DE DIVISIONE IMPERII KAROLINI.

Carolus M. Pipini et Berthae filius, anno post N. C. Septingentesimo quadragesimo septimo, natus est in Francia, parentibus Francis, ne matrem quidem excepta, quam aliqui, sed errore ducti, Graecam fuisse arbitrantur. De loco, ubi natus est, silent veteres, et recentiores quoque sententiae variant, nec definire quicquam possunt, quoniam levis coniectura est, quam solo nominis indicio firmant. Nihil de eo constituere potuit Eginhardus, Caroli aequalis, et vitae consiliorumque societate coniunctus, ac rerum, quae ad illum pertinent, unus omnium maxime gnarus, sed hic sibi diffusus, et ineptum ratus scrutari, cuius nullum extaret monumentum, ac testimonium fide dignum. *De vita Caroli M.*
Praeter